

КЊИ
НО
/
/
КН
ЖЕ
РА
СРБ
ХРЕ
СК

KNJIŽEV-
NOST
/
KNJI-
ŽEVNI
RAD
SRBA U
HRVAT-
SKOJ

Međunarodni znanstveni
simpozij povodom 30.
godišnjice smrti Stanka
Koraća

22. i 23. studenog 2024.
Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu

PROGRAMSKA KNJIŽICA

Međunarodni znanstveni simpozij

Zagreb, Filozofski fakultet, 22. i 23. studenog 2024.

KNJIŽEVNOST / KNJIŽEVNI RAD SRBA U HRVATSKOJ

Povodom 30. godišnjice smrti Stanka Koraća

PROGRAMSKA KNJIŽICA

Uredili:

Virna Karlić / Dušan Marinković

Organizacija simpozija:

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu • Odsjek za južnoslavenske jezike
i književnosti • SKD „Prosvjeta” • Srpsko narodno vijeće

Zagreb, 2024.

Izdavač

Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet
FF press

Godina izdanja

2024.

Za izdavača

Domagoj Tončinić

Uredili

Virna Karlić
Dušan Marinković

Lektura i korektura

Virna Karlić
Dubravka Bogutovac

Dizajn naslovnice

Niko Mihaljević

Grafičko oblikovanje i računalni slog

Petra Bago
Virna Karlić

ISBN: 978-953-379-208-8

DOI: <https://www.doi.org/10.17234/9789533792088>

Objavlivanje knjižice financijski su pomogli Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Srpsko narodno vijeće.

SADRŽAJ

<u>Organizacija simpozija</u>	<u>1</u>
<u>Povod</u>	<u>2</u>
<u>Koraćevi filološki doprinosi</u>	<u>2</u>
<u>Predložene teme izlaganja</u>	<u>3</u>
<u>Važne informacije</u>	<u>4</u>
<u>Program simpozija</u>	<u>5</u>
<u>Teme izlaganja i kratke biografije sudionika</u>	<u>9</u>
<u>Priprema radova za zbornik</u>	<u>76</u>

ORGANIZACIJA SIMPOZIJA

Predsjedatelji organizacijskog odbora

prof. dr. sc. Dušan Marinković, Filozofski fakultet u Zagrebu

izv. prof. dr. sc. Virna Karlić, Filozofski fakultet u Zagrebu

Organizacijski i programski odbor

doc. dr. sc. Ivica Baković, Filozofski fakultet u Zagrebu

izv. prof. dr. sc. Ljiljana Banjanin, Università degli Studi di Torino

doc. dr. sc. Marijana Bijelić, Filozofski fakultet u Zagrebu

doc. dr. sc. Dubravka Bogutovac, Filozofski fakultet u Zagrebu

prof. dr. sc. Dragan Bošković, Filološko-umetnički fakultet u Kragujevcu

prof. dr. sc. Dijana Crnjak, Filološki fakultet u Banjoj Luci

prof. dr. sc. Robert Hodel, Institut für Slawistik, Hamburg

prof. dr. sc. Aleksandar Jerkov, Filološki fakultet u Beogradu

prof. dr. sc. Dejan Jović, Fakultet političkih znanosti u Zagrebu

prof. dr. sc. Vladimir Osolnik, Filozofski fakultet u Ljubljani

prof. dr. sc. Mihajlo Pantić, Filološki fakultet u Beogradu

izv. prof. dr. sc. Milorad Pupovac, Filozofski fakultet u Zagrebu / Srpsko narodno vijeće

prof. dr. sc. Sanja Roić, Filozofski fakultet u Zagrebu

prof. dr. sc. Siniša Tatalović, Fakultet političkih znanosti u Zagrebu

prof. dr. sc. Gojko Tešić, Filozofski fakultet u Novom Sadu

prof. dr. sc. Branko Tošović, Institut für Slawistik, Graz

dipl. pol. Čedomir Višnjic, Srpsko kulturno društvo „Prosvjeta”, Zagreb

Organizacija i finansijska potpora

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Odsjek za južnoslavenske jezike i književnosti

Srpsko kulturno društvo „Prosvjeta”

Srpsko narodno vijeće

POVOD

Ove godine navršava se 30. godišnjica smrti dr. sc. Stanka Koraća (Čemernica, 1929. – Beograd, 1994.) – historičara hrvatske i srpske književnosti i kulture, koji je svojim znanstvenim i stručnim projektima i inicijativama iz područja istraživanja književnosti i kulture Srba u Hrvatskoj ostavio značajan trag u hrvatskom i srpskom kulturnom pamćenju. Tim su povodom pozvani zainteresirani stručnjaci na znanstveno istraživanje Koraćevih doprinosa proučavanju hrvatske i srpske književnosti i kulture, kao i na istraživanje tema iz područja njegovih užih znanstvenih interesa – prvenstveno raznih aspekata hrvatsko-srpskih književnih i kulturnih odnosa.

KORAĆEVI FILOLOŠKI DOPRINOSI

Koraćev život obilježen je bogatom i raznovrsnom filološkom djelatnošću, a ovdje slijedi njezin kratak pregled. Na početku svojeg znanstvenog rada (do 1969./1970. godine) Korać se primarno bavio proučavanjem hrvatske književnosti. Doktorirao je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1961. godine pod mentorskim vodstvom prof. dr. sc. Ive Frangeša (doktorat je objavljen u *Radovima JAZU* 1963. godine pod naslovom *Dvadeset godina hrvatskog romana 1885–1914*). Za svojega života objavio je devet autorskih knjiga, kojima je dao značajan prilog proučavanju problematike hrvatske i srpske književnosti: *Romani Ive Andrića ili svijet bez boga* (1970, 1989), *Svijet, ljudi i realizam Vladana Desnice* (1972), monografiju *Hrvatski roman između dva rata 1914–1941* (1972, 1974, 1975), *Književno djelo Sime Matavulja* (1982), *Srpski roman između dva rata 1918–1941* (1982), *Patnja i nada* (1982), *Prirodno stanje svijesti u Ćipikovu romanu* (1987), *Pregled književnog rada Srba u Hrvatskoj* (1987) i *Modeli pripovijedanja* (1990). Izuzetno je važna i Koraćeva urednička dionica opusa. Nakon suradnje u ediciji *Pet stoljeća hrvatske književnosti* (knjiga *Vladimir Treščec Brotha, Milkan Lovinac i Mato Lisičar*, 1969), bio je urednik časopisa *Prosvjeta* (1969–1971), uredio je publikaciju *Vjetrom vijani* (1971), nezaobilaznu i polemički dočekanu *Književnu hrestomatiju: Iz kulturne baštine srpskog naroda u Hrvatskoj* (1979), *Sabrana djela Vladana Desnice* u četiri toma (1974/1975), *Novi ljetopis* (*Prosvjeta*, 1971/1972) itd. Ako se ovome

pridodaju i njegovi književno-teorijski interesi (*Mimezis, Umjetnost riječi*, 1965), suradnja u nizu književnih i književno-znanstvenih časopisa i publikacija, sudjelovanje na brojnim znanstvenim i stručnim skupovima te njegov nastavnički angažman – nesumnjivo je riječ o bogatoj djelatnosti koja zahtijeva temeljito i svestrano ispitivanje.

PREDLOŽENE TEME IZLAGANJA

Budući da se Koraćev znanstveni i stručni rad doticao značajnih pitanja hrvatske kulture kao multinacionalne i multilingvalne, na simpoziju je očekivan odaziv domaćih i inozemnih znanstvenika koji predloženim istraživačkim temama pristupaju s pozicija inter-, intra- i multikulturalnosti. Takav pristup omogućava znanstveno proučavanje procesa koji se ne mogu optimalno sagledati bez uvida u složenost interkulturalnog dijaloga među produktivnim silnicama na prostoru današnje Hrvatske, a u okvirima dugog historijskog trajanja. Na simpozij su pozvani domaći i inozemni istraživači života i djela Stanka Koraća, kao i književni historičari i teoretičari, lingvisti, sociolozi kulture, filozofi, historičari, politolozi i drugi stručnjaci čije znanstvene interese „prizivaju” život i djelo Stanka Koraća. Ovako formuliranim nazivom simpozija upućuje se na središnju poziciju pitanja odnosa među pojmovima *književnost* i *književni rad*, koje proizlazi iz Koraćeva centralnog znanstvenog interesa da opiše književni i kulturni rad Srba u Hrvatskoj. Njegov oprez da književnu građu Srba u Hrvatskoj sagledava kao književnost (u njezinu usmenom i pisanom modelu) počivao je na razumijevanju statusa proizvoda kulture u okvirima republika SFRJ, koje je otežavalo njenu znanstvenu artikulaciju i afirmaciju zbog pripadnosti autora i hrvatskoj i srpskoj kulturnoj paradigmi. Ipak, valja istaknuti da su i u tom vremenu pojedini stručnjaci, poput primjerice Stanka Lasića, književno stvaralaštvo Srba u Hrvatskoj vidjeli kao književnost, a ne kao književni rad. U pozivnom pismu istraživači su pozvani da ovu Koraćevu dilemu – primjenom novih uvida u recentne koncepcije razumijevanja problematike interkulturalnosti, pa i intrakulturalnosti – na simpoziju svestrano interpretiraju, kao i druga predložena tematska područja simpozija:

- tumačenje odnosa među pojmovima *književnost* i *književni rad* Srba u Hrvatskoj
- pregled književnog rada Srba u Hrvatskoj – djelo Stanka Koraća kao književnog historičara
- Stanko Korać i aspekti njegove biografije
- analiza radova Stanka Koraća po rodovima, vrstama, žanrovima
- Stanko Korać kao urednik časopisa i zbornika
- Stanko Korać i Srpsko kulturno društvo „Prosvjeta”
- Koraćev rad u *Koordinacionom odboru za proučavanje povijesti i kulture srpskog naroda u SR Hrvatskoj, JAZU*

Osim tema koje su najuže vezane uz filološke doprinose Stanka Koraća, na simpoziju su dobrodošle i šire postavljene teme koje se tiču hrvatsko-srpskih književnih i kulturnih odnosa:

- hrvatsko-srpski književni i kulturni odnosi iz dijakronijske i sinkronijske perspektive
- kultura pisanosti, usmenosti i moderne multimedijske prakse
- pripadnost autora nacionalnim paradigama u multinacionalnom prostoru
- srpski pisci iz Hrvatske – u Hrvatskoj i izvan nje

VAŽNE INFORMACIJE

Vrijeme održavanja simpozija: 22. i 23. studenog 2024.

Mjesto održavanja simpozija: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Kotizacija: 50,00 eura (upute za uplatu dostupne su na web-stranici)

Web: <https://www.ffzg.unizg.hr/slaven/juzslav/simpozij-stankokorac/>

Kontakt: simpozij.stankokorac@gmail.com

Upute za uređivanje radova: vidjeti [ovdje](#)

Rok za predaju radova za zbornik: 1. veljače 2025.

PROGRAM SIMPOZIJA

Svoje priloge na simpoziju izložiti će 35 istraživača iz Hrvatske, Austrije, BiH, Crne Gore i Srbije. Većina prijavljenih izlaganja – koja će biti izložena prvoga dana održavanja simpozija – primarno su posvećena filološkim doprinosima i znanstvenim interesima Stanka Koraća. Drugi dan simpozija posvećen je šire postavljenim temama koje se tiču raznih aspekata hrvatsko-srpskih književnih i kulturnih odnosa u sinkroniji i dijakroniji. Izlaganja su organizirana u devet sekcija.

Po otvorenju simpozija održat će se plenarna izlaganja u trajanju od 25 minuta, nakon kojih će uslijediti sekcije od tri do pet tematski povezanih izlaganja u trajanju od **15 minuta**. Nakon svakog izlaganja predviđena je **petominutna rasprava**. Vrijeme za raspravu predviđeno je i na završnoj sjednici pred zatvaranje simpozija.

Sudionicima je osigurana okrijepa uz hranu i piće u prijepodnevnim pauzama te ručak oba dana trajanja simpozija.

PRVI DAN

Petak, 22. studenog 2024.

Vijećnica Filozofskog fakulteta

8:30 – 9:00	Registracija sudionika (aula Fakulteta)
9:00 – 9:20	Otvorenje simpozija
9:20 – 9:50	<u>Moderira Virna Karlić</u> Aleksandar Jerkov: <i>'Razlog književnosti' – ili kanoni naših književnosti moraju biti samo ono što smo mi jedni drugima? O smislu razlike književnosti Srba u Hrvatskoj i srpske književnosti i u Hrvatskoj</i>
9:50 – 10:20	Aleksandar Mijatović <i>Vrijeme, apstraktnost i predmet književne teorije</i>
10:20 – 10:50	Dušan Marinković <i>Od „Vjetrom vijani” do „Književne hrestomatije” i „Pregleda književnog rada Srba u Hrvatskoj”</i>
10:50 – 11:30	Pauza za hranu i piće

11:30 – 11:50	<u>Moderira Sanja Roić</u> Gojko Tešić <i>O hrvatskom i srpskom romanu između dva rata: dve sinteze Stanka Koraća</i>
11:50 – 12:10	Časlav Nikolić <i>Poetika romana: uvidi Stanka Koraća o srpskom romanu između dva svetska rata</i>
12:10 – 12:30	Dean Duda <i>Granice žanra</i>
12:30 – 12:40	Kratka pauza
12:40 – 13:00	<u>Moderira Gojko Tešić</u> Branko Tošović <i>Koračev(ski) Andrić</i>
13:00 – 13:20	Miroslav Artić <i>Koračevo čitanje Andrića</i>
13:20 – 13:40	Marijana Bijelić <i>Estetika kao transcedencija – nađeni Bog u pripovijetkama Ive Andrića</i>
13:40 – 14:00	Goran Radonjić <i>Dva tumačenja ženskih likova kod Iva Andrića: Stanko Korać i Dragan Stojanović</i>
14:00 – 14:10	Kratka pauza
14:10 – 14:30	<u>Moderira Goran Maksimović</u> Mirko Marković <i>Stanko Korać i/u SKD „Prosvjeta”</i>
14:30 – 14:50	Danko Plevnik <i>Stvaralački prinos Stanka Koraća karlovačkom „Svjetlu”</i>
14:50 – 15:10	Jelena Marićević Balac: <i>Stanko Korać u „Letopisu Matice srpske”</i>
15:10 – 17:00	Pauza za ručak
17:00 – 17:20	<u>Moderira Bojan Đorđević</u> Sanja Roić <i>Stanko Korać kritičar i urednik opusa Vladana Desnice</i>
17:20 – 17:40	Siniša Jelušić: <i>Metafizičko značenje „Proljeća Ivana Galeba”: Tumačenje u dijalogu sa Stankom Koraćem</i>
17:40 – 18:00	Sofija Filipov Radulović <i>'Sukob na Desnici': romani Vladana Desnice kao poetička (anti)teza srpskom romanu pedesetih godina</i>
18:00 – 18:10	Kratka pauza

18:10 – 18:30	<u>Moderira Dean Duda</u> Goran Maksimović <i>Djelo Sime Matavulja u tumačenju Stanka Koraća</i>
18:30 – 18:50	Bojan Čolak <i>Doprinos Stanka Koraća proučavanju Ćipikove proze</i>
18:50 – 19:10	Dubravka Bogutovac <i>Stanko Korać i modeli pripovijedanja: Desnica, Matavulj, Ćipiko</i>
19:10 – 19:30	Tomislav Brlek: <i>Srbija Krleži – nesavrnjeno šira zajednička ideja</i>
19:30 – 19:50	Suzana Marjanić <i>Stanko Korać o Krležinim i Cesarčevim romanima ili što, kako i kamo s Dostojevskim</i>

DRUGI DAN

Subota, 23. studenog 2024.

Vijećnica Filozofskog fakulteta

9:00 – 9:20	<u>Moderira Dušan Marinković</u> Gordana Ilić Marković <i>Normiranje nacionalne književnosti – varijable prostornih i vremenskih koordinata</i>
9:20 – 9:40	Aleksandra Paunović <i>Književna istorija i/ili književna savremenost kod znaka pitanja: o južnim granicama srpske književnosti</i>
9:40 – 10:00	Dragan Bošković: <i>Kako je međuratna srpska književnost gradila Evropu</i>
10:00 – 10:10	Kratka pauza
10:10 – 10:30	Bojan Đorđević <i>Hrvatski i srpski književnici u Savezu književnika Jugoslavije – doba saradnje i doba sporenja</i>
10:30 – 10:50	Tomislav Brandolica <i>Stanko Korać i krugovi beogradske kritičke inteligencije</i>
10:50 – 11:20	Pauza za hranu i piće

11:20 – 11:40	<u>Moderira Branko Tošović</u> Virna Karlić <i>Stanko Korać – o jeziku i s jezikom</i>
11:40 – 12:00	Rastko Lončar <i>Upotreba ekavice u hrvatskoj književnosti u periodu između svjetskih ratova</i>
12:00 – 12:20	Dijana Crnjak i Biljana Savić <i>O jeziku romana „Šapati Male Vlaške”</i>
12:20 – 12:30	Kratka pauza
12:30 – 12:50	<u>Moderira Dragan Bošković</u> Svetlana Šeatović <i>Glasovi slavonskih šuma u prozi Drage Kekanovića</i>
12:50 – 13:10	Sanja Šakić <i>1605 Milankovitch. Tumačenje zvjezdanog neba u romanu „Kroz vasionu i vekove” Milutina Milankovića</i>
13:10 – 13:30	Vinko Korotaj Drača <i>Obični ljudi: narativi nacionalizma, zločina, rata i povijesti u „Oni ne bi ni mrava zgazili” Slavenke Drakulić</i>
13:30 – 13:40	Kratka pauza
13:40 – 14:00	Iva Tešić <i>Josip Bogner – komparativno viđenje razvojnih tokova hrvatske i srpske književnosti od moderne do nadrealizma</i>
14:00 – 14:20	Luka Ostojić <i>Utjecaj školske lektire u Hrvatskoj na percepciju srpske književnosti</i>
14:20 – 14:30	Kratka pauza
14:30 – 15:00	Završna rasprava i zatvaranje simpozija
16:00	Ručak u Privrednikovom domu

* Program je podložan manjim promjenama, finalna verzija bit će objavljena uoči održavanja simpozija.

TEME IZLAGANJA I KRATKE BIOGRAFIJE SUDIONIKA

1. **Miroslav Artić: Koraćevo čitanje Andrića**
2. **Marijana Bijelić: Estetika kao transcedencija – nađeni Bog u pripovijetkama Ive Andrića**
3. **Dubravka Bogutovac: Stanko Korać i modeli pripovijedanja: Desnica, Matavulj, Čipiko**
4. **Dragan Bošković: Kako je međuratna srpska književnost gradila Evropu**
5. **Tomislav Brandolica: Stanko Korać i krugovi beogradske kritičke inteligencije**
6. **Tomislav Brlek: Srbija Krleži – nesravnjeno šira zajednička ideja**
7. **Dijana Crnjak i Biljana Savić: O jeziku romana „Šapati Male Vlaške”**
8. **Bojan Čolak: Doprinos Stanka Koraća proučavanju Čipikove proze**
9. **Dean Duda: Granice žanra**
10. **Bojan Đorđević: Hrvatski i srpski književnici u Savezu književnika Jugoslavije – doba saradnje i doba sporenja**
11. **Sofija Filipov Radulović: 'Sukob na Desnici': romani Vladana Desnice kao poetička (anti)teza srpskom romanu pedesetih godina**
12. **Gordana Ilić Marković: Normiranje nacionalne književnosti – varijable prostornih i vremenskih koordinata**
13. **Siniša Jelušić: Metafizičko značenje „Proljeća Ivana Galeba”: Tumačenje u dijaloqu sa Stankom Koraćem**
14. **Aleksandar Jerkov: 'Razlog književnosti' – ili kanoni naših književnosti moraju biti samo ono što smo mi jedni drugima? O smislu razlike književnosti Srba u Hrvatskoj i srpske književnosti i u Hrvatskoj**
15. **Virna Karlić: Stanko Korać – o jeziku i s jezikom**

16. **Vinko Korotaj Drača**: *Obični ljudi: narativi nacionalizma, zločina, rata i povijesti u „Oni ne bi ni mrava zgazili” Slavenke Drakulić*
17. **Rastko Lončar**: *Upotreba ekavice u hrvatskoj književnosti u periodu između svjetskih ratova*
18. **Goran Maksimović**: *Djelo Sime Matavulja u tumačenju Stanka Koraća*
19. **Jelena Marićević Balac**: *Stanko Korać u „Letopisu Matice srpske”*
20. **Dušan Marinković**: *Od „Vjetrom vijani” do „Književne hrestomatije” i „Pregleda književnog rada Srba u Hrvatskoj”*
21. **Suzana Marjanić**: *Stanko Korać o Krležinim i Cesarčevim romanima ili što, kako i kamo s Dostojevskim*
22. **Mirko Marković**: *Stanko Korać i/u SKD „Prosvjeta”*
23. **Aleksandar Mijatović**: *Vrijeme, apstraktnost i predmet književne teorije*
24. **Časlav Nikolić**: *Poetika romana: uvidi Stanka Koraća o srpskom romanu između dva svjetska rata*
25. **Luka Ostojić**: *Utjecaj školske lektire u Hrvatskoj na percepciju srpske književnosti*
26. **Aleksandra Paunović**: *Književna istorija i/ili književna savremenost kod znaka pitanja: o južnim granicama srpske književnosti*
27. **Danko Plevnik**: *Stvaralački prinos Stanka Koraća karlovačkom „Svjetlu”*
28. **Goran Radonjić**: *Dva tumačenja ženskih likova kod Iva Andrića: Stanko Korać i Dragan Stojanović*
29. **Sanja Roić**: *Stanko Korać kritičar i urednik opusa Vladana Desnice*
30. **Sanja Šakić**: *1605 Milankovitch. Tumačenje zvjezdanoq neba u romanu „Kroz vasionu i vekove” Milutina Milankovića*
31. **Svetlana Šeatović**: *Glasovi slavonskih šuma u prozi Drage Kekanovića*

32. **Gojko Tešić: O hrvatskom i srpskom romanu između dva svetska rata: dve sinteze Stanka Koraća**
33. **Iva Tešić: Josip Bogner – komparativno viđenje razvojnih tokova hrvatske i srpske književnosti od moderne do nadrealizma**
34. **Branko Tošović: Koraćev(ski) Andrić**

Miroslav Artić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Doktorski studij književnosti, kulture, izvedbenih umjetnosti i filma

miroslav.artic@gmail.com

KORAČEVO ČITANJE ANDRIĆA

U radu se želi u prvom redu prikazati teorijski pristup romanima Ive Andrića. Metodološka polazišta Stanka Koraća uglavnom su pozicionirana na marksističkim, egzistencijalističkim i strukturalističkim temeljima. Naime, u hrvatskoj kulturnoj i znanstvenoj javnosti u razdoblju od 1970. pa do početka 90-ih o Andrićevom proznom opusu nema objavljenih cjelovitih studija (monografija). Stoga se u radu pristupa sinoptičkom iščitavanju jedinstvene Koraćeve studije *Andrićevi romani ili svijet bez boga*, to jest analizira se prvo i drugo izdanje istoga naslova, prvi put objavljenog 1970., a drugi put gotovo deset godina kasnije 1989. godine, baš uoči korjenitih političkih promjena na ovim prostorima. Rad bi se istodobno izvodio pod vidom hrvatsko-srpskog kulturnog dijaloga. Dakle, cilj je istraživanja sustavna usporedna analiza prvog i drugog izdanja naslova *Andrićevi romani ili svijet bez boga* u kojima se ogleda niz književnih i kulturnih odnosa u metodološkim okvirima marksizma, egzistencijalizma i strukturalizma.

Miroslav Artić. Profesor filozofije, živi i radi u Zagrebu. Dosada je objavljivao znanstvene radove i prikaze u *Zarezu*, *Filozofskim istraživanjima*, *Socijalnoj ekologiji*, *Trećoj*, *Filmskom ljetopisu*, *Republici*, *Prisutnosti* i u zbornicima *Znanost i društvene promjene*, *Sociologija Srđana Vrcana: između utopije i stvarnosti*, *Slovo o Maku*, *Bosanskohercegovački slavistički kongres*, *Tranzicija i kulturno pamćenje*, *Desničini susreti*. Uredio je zbornike radova zajedno s Marojem Višićem: *200 godina Friedricha Engelsa* i *Sindikati između rada i kapitala* te objavljivao književne prikaze na portalu *arteist*.

[Povratak na popis izlaganja](#)

Marijana Bijelić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

mbijelic@ffzg.hr

ESTETIKA KAO TRANSCENDENCIJA – NAĐENI BOG U PRIPOVIJETKAMA IVE ANDRIĆA

Rad se nastavlja na poznate interpretacije tekstova Ive Andrića u kojima se osobitost njegove estetike, odnosno odstupanje od realističke poetike i njezina relativizacija, te smještanje u okvire povijesne moderne, traži u osobitom poimanju estetskog. Uzimajući u obzir teze o epifanijskom iskustvu u Andrićevom opusu Franje Grčevića i njihove veze sa simbolizmom u širem smislu i negativnu prisutnost božanskog o kojem piše Stanko Korać u svom radu *Andrićevi romani ili svijet bez Boga*, te uvodeći i kontekst neoplatonističkog simbolizma vezanog za uže shvaćenu simbolističku poetiku i Nietzscheove ideje o umjetnosti kao jedinoj metafizičkoj djelatnosti, rad nastoji točnije definirati složen odnos Andrićevih pripovijedaka prema pitanju transcendencije. Epifanijsko iskustvo te njegova refleksija, među ostalim, kod Andrića se pojavljuju i kao metaliterarni postupak kojim književni tekst reflektira vlastitu estetsku i spoznajnu funkciju.

Marijana Bijelić je rođena 7. studenog 1978. u Dubrovniku. Završila je opću gimnaziju (Gimnazija „Dubrovnik“), 2005. godine diplomirala je Kroatistiku i Slavistiku na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu je zaposlena od 1. studenog 2005. godine kao znanstvena novakinja na projektu *Interkulturalna povijest književnosti* prof. dr. Zvonka Kovača. Nakon završenog *Postdiplomskog studija književnosti, kulture, izvedbenih umjetnosti i filma* na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu doktorirala je temom *Žrtvovanje kao strukturni model „septembarske književnosti“ u okviru bugarske književne avangarde* 2011. koju je izradila pod mentorstvom prof. dr. sc. Zvonka Kovača. Od 2013. do 18. 2. 2016. godine zaposlena je u statusu više asistentice, a od 18. 2. 2016.

u statusu docentice. Od 2009. godine redovito sudjeluje u međunarodnom bugarsko-hrvatskom projektu *Književna gostoprimnica* u organizaciji Narodne čitaonice „Dr. Petar Beron” i Društva hrvatskih književnika prijevodima tekstova bugarskih pisaca i pjesnika te redovitim sudjelovanjem na javnim tribinama. Akademske godine 2018./2019. vodila je institucijski projekt *Rod u hrvatskom i bugarskom jeziku, književnosti i kulturi* na Filozofskom fakultetu. Objavila je niz znanstvenih radova o modernizmu u južnoslavenskim književnostima. Prevodi s bugarskog jezika, osobito poeziju.

[Povratak na popis izlaganja](#)

Dubravka Bogutovac

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

dbogutov@ffzg.hr

STANKO KORAĆ I MODELI PRIPOVIJEDANJA: DESNICA, MATAVULJ, ČIPIKO

U knjizi *Modeli pripovijedanja* (1991) Stanko Korać piše, između ostalog, o „trojici srpskih pisaca iz Dalmacije” – Matavulju, Čipiku i Desnici. Rad posvećen ovoj trojici pisaca koncentriran je na fantastiku njihove poetike. Tipologija fantastike ove trojice pisaca, upozorava Korać, morat će oblikovati mišljenje koje u literaturi nije sasvim oblikovano. Fantastika u Matavulja ima sljedeće izvore: folklornu tradiciju, poganska vjerovanja, kršćanstvo i nevjericu u pozitivizam. Kod Čipika se vidi ista podloga, ali i fenomen koji Korać zove „fantastika realnosti” – sve što je pisac vidio istinska je stvarnost koja je po svojim oblicima fantastična. Kod Desnice Korać prepoznaje sasvim novi tip fantastike, koju naziva „fantastika uma”. Osjećaj se uobličuje u mišljenje, u sustav, pa je fantastično promatrano umom koji i dolazi do toga da je čovjek svjestan svog bivstvovanja. Desnica iz fantastike izbacuje mistično i uvodi znanstveni laboratorij. Ono što bude stvarno u tom laboratoriju ubuduće će biti prava priroda fantastike. Čovjeku će ostati njegovi instinkti i njegov um koji će oblikovati fantastiku instikata i fantastiku realnosti. Znanstveni laboratorij je nova činjenica i u novim oblicima fantastike oni će biti u čvrstoj uzajamnosti.

Dubravka Bogutovac zaposlena je na Katedri za srpsku i crnogorsku književnost Odsjeka za južnoslavenske jezike i književnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Predaje kolegije iz srpske književnosti. Doktorirala je 2016. godine s temom *Rana proza Svetislava Basare od autoreferencijalnosti teksta do simulacije zbilje*, pod mentorstvom prof. dr. sc. Dušana Marinkovića i prof. dr. sc. Save Damjanova. U zvanje docenta izabrana je 2021. godine. Njen primarni interes je moderna srpska

književnost. Sudjelovala je na dvadesetak simpozija i objavila osamdesetak stručnih i znanstvenih radova te knjige *Rumour and Humour: Narrative Theology in the Early Fiction of Svetislav Basara* (2022) i *Intimnost: znak, nacija, žena, javnost* (2023).

[Povratak na popis izlaganja](#)

Dragan Bošković

Filološko-umetnički fakultet Univerziteta u Kragujevcu

boskovicbdragan@gmail.com

KAKO JE MEĐURATNA SRPSKA KNJIŽEVNOST GRADILA EVROPU

Intenzivno prepoznavanje matične u evropskoj kulturi, u međuratnoj srpskoj književnosti zbivalo se u cilju definitivnog konstituisanja modernog, prosvetljenog kulturnog poretka. Zato se, i to ne samo u Dučićevom putopisnom opusu, „od španskog zapada, preko Italije, do Grčke, Vizantije i slovenskog istoka – artikuliše jedna hrišćanska i kulturološka”, dakle, *evropska* – „paradigma” (Vidaković-Petrov). Zato treba podvući da naši modernisti veruju i u Evropu, ali i u nacion, i to ne tek u duhu ideološke simulacije kulturne uzajamnosti, familijarnosti, niti kao imagološkim predrasudama simuliran identitet u politički uslovljenom kulturološkom i identitetskom „teatru”. Dosledno strukturirajući evrointegracijski narativ, oni su spremni da prepoznaju, imaginiraju i stratifikuju diskurzivne dodirne tačke unutar polova (zapadno-istočno, antičko-hrišćansko, zapadno-istočnohrišćansko, evropsko-nacionalno) ova dva, rekao bi Derida, „obećanja”. Spremni da imaginiraju čak i samu Evropu i ono (ne)postojeće u njoj, da proizvode njenu kulturnu himeru i to kao zalag imaginacije matične kulture, ne bi li i Evropu, a tako i nacion, učinili diskurzivno stvarnim. A na liniji artikulacije ove evropske, a tako i hrišćanske kulturološke paradigme u srpskoj književnoj i kulturnoj poetici, diskurzivno oblikovanje zapadnohrišćanskih svetitelja i zapadnohrišćanske mistike, teološke misli i umetnosti ima svoje izuzetno mesto, na koje ćemo posebno obratiti pažnju, i to kao na jedno od gravitacionih poetičkih i identitetskih mesta srpskog modernizma, oko koga se oblikuje kulturna „slika” i „misao” o zapadnom hrišćanstvu, a tako konstituiše ali i širi unutrašnji evropejsko-kulturni obzor. I sve to u putopisima i esejima Jovana Dučića, Isidore Sekulić, Marka Cara, Ive Andrića, Miloša Crnajnskog, Jele Spiridonović-Savić, Ksenije Atanasijević, Desanke Maksimović, Anice Savić Rebac i dr.

Dragan Bošković, profesor savremene srpske književnosti i teorije književnosti na Filološko-umetničkom fakultetu Univerziteta u Kragujevcu. I pesnik.

Knjige: *Islednik, svedok, priča: Istražni postupci u Peščaniku i Grobnici* za Borisa Davidoviča *Danila Kiša*, 2004. / *Tekstualno (ne)svesno* Grobnice za Borisa Davidoviča, 2008. / *Zablude modernizma*, 2010. / *Đorđe Marković Koder*, 2014. / *Zablude čitanja*, 2015. / *Slobodan Štetić: Poster*, 2015. / *Nulti stepen realizma*, 2017. / *Fragmenti o rukama i ostale mistifikacije*, 2022.

(Ko)urednik zbornika, monografija, časopisa, temata: *Obnoviću lice zemlje* (izbor iz savremene srpske poezije), *Blagovest*, 2003. / Valter Kasper, *Ne postoje dva Hrista: Besede i predavanja*, prev. s. I. Kezić ASC i D. Bošković, 2004. / Glavni i odgovorni urednik naučnog časopisa *Nasleđe* (Filološko-umetnički fakultet, Kragujevac), 2006–... / *(Zlo)upotrebe istorije u srpskoj književnosti od 1945. do 2000*, 2007. / Pol Lorens, *Biblijski atlas* (urednik izdanja), 2008. / *Književnost, društvo, politika*, 2008. / *NIČE: Nesavremeni ogleđi iz filozofije, književnosti, jezika, umetnosti i kulture* (temat), *Nasleđe*, 10/2008. / *Interkulturni horizonti: evropske/ južnoslovenske paradigme i srpska književnost*, 2008. / *Velika opšta ilustrovana enciklopedija Larousse* (urednik za religiju), 2010. / *Imperijalni okviri književnosti i kulture*, 2010. / *Ptice: književnost, kultura*, 2011. / *Žene: rod, identitet, književnost*, 2011. / *Društvene krize i (srpska) književnost i kultura*, 2011. / *Naši dani: Filološko-umetnički fakultet (2002–2012)*, 2012. / *Bog*, 2012. / *Egzil(anti): Književnost, društvo, politika*, 2012. / *Savremeno društvo i kriza proučavanja jezika*, 2012. / *Nemoguće: Zavet čoveka i književnosti*, 2013. / *Vizantija u (srpskoj) književnosti i kulturi od srednjeg do dvadeset i prvog veka*, 2013. / *Srpski jezik, književnost i kultura u procesu evrointegracija*, 2014. / *Satir, satira, satirično*, 2014. / *Uskrснуće književnosti: 100 godina ruskog formalizma*, 2014. / *Filologije VS Ideologije*, 2014. / *Mališa (Zbornik radova povodom četrdeset godina naučnog, prosvetiteljskog i umetničkog rada doc. dr Mališe Stanojevića)*, 2015. / *Sreća*, 2015. / *Rat i književnost*, 2015. / Urednik književnoteorijske/ kulturološke monografske edicije *Crvena linija* (Filološko-

umetnički fakultet, Kragujevac), 2016—... / *Rock'n'roll*, 2016. / *Dušan Ivanić*, 2016. / *Tišina*, 2017. / *Amerika*, 2017. / *Protestantizam*, 2018. / *Brendovi u književnosti, jeziku i umetnosti*, 2018. / *Bebe*, 2019. / *Groblja: Književno-kulturna materijalizacija smrti*, 2019. / *Doomsday: Sedmi pečat*, 2020. *Doomsday: Glad*, 2020. *Doomsday: Plač*, 2020. *Doomsday: Kuga*, 2020. *Doomsday: Smrt*, 2020. / *Brendovi u književnosti, jeziku i umetnosti: Jela i pića*, 2020. / *Tako male stvari: Intimno u književnosti i kulturi*, 2020. / *Mačke: (Eko)poetika u književnosti, jeziku, umetnosti*, 2021. / *Jevreji I-II*, 2021. / *Peter Handke: U središtu sveta*, 2022. / *Cveće: (Eko)poetika u književnosti, jeziku, umetnosti*, 2022. / *Spomen-muzej žrtava Holokausta u opusu Danila Kiša (temat)*, *Nasleđe*, 51/2022. / *Holokaust, sećanje, kultura (I)*, 2022. / *Roman i grad: 50 godina Romana o Londonu, 100 godina Uliksa*, 2022. / *Holokaust, sećanje, kultura (II)*, 2023. / *Srbija: Sve što ste oduvek želeli da kažete o Srbiji, a niste smeli...*, 2023. / *Starost*, 2024 / *Javni Dedinac: stogodišnjica nadrealizma*, 2024. / *Holokaust, sećanje, kultura (III)*, 2023.

Pesničke knjige: *Odisej – kataloška priča* (koautor Saša Ilić), 1998. / *Vrtoglavica, laž i Vavilon od kartona*, 1998. / *U jednom telu*, 2003. / *Isajja*, 2006. / *Otac*, 2013. / *The Clash*, 2016. / *Ave Maria!*, 2018. / *Bogurodzica, The Clash i to miasto* (Izabrane pesme, poljsko-srpski), 2019. / *Breaking the Waves*, 2019. / *ÚRISTEN*, 2020. / *Život i ja smo kvit!: Viberpunk poezija*, 2020. / *Sandinista*, 2022. / *Najnoviji zavet* (Izabrane pesme), 2022. / *Evo me!*, 2024.

[Povratak na popis izlaganja](#)

Tomislav Brandolica

Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu

tomislav.brandolica@gmail.com

STANKO KORAĆ I KRUGOVI BEOGRADSKE KRITIČKE INTELIGENCIJE

U ovom izlaganju pokušat će se dati portret Stanka Koraća kao politički misleće osobe kroz njegove intelektualne preokupacije koje su oblikovane njegovim svakodnevnim praktičnim političkim opsesijama. Nedvojbena je Koraćeva (dakako, javno neobznanjena) vezanost uz krugove beogradske kritičke inteligencije, prvenstveno Dobricu Ćosića. Pri tome je Korać djelovao kao pridruženi, zagrebački partner beogradske kritičke inteligencije, a oko sebe je okupljao sličan krug srpskih intelektualaca koji su dijelili njegove stavove o problemima u međunacionalnim odnosima u socijalističkoj Hrvatskoj u kasnom socijalizmu. Korać je u višegodišnjoj razmjeni stavova sa srpskim intelektualcima u Beogradu i Zagrebu pokazivao trajnu zabrinutost nad nekim aspektima transformacije srpskog tradicionalnog života i srpske asimilacije u glavne tokove hrvatske nacionalne politike i nacionalnog života, kao i osjećaj asimilacije srpske populacije u većinsku naciju. Pri tome primjećuju se njegove bezbrojne manje ili veće zamjerke na djelovanje mnogih hrvatskih političara iz doba socijalizma. Korać se u tom kontekstu može promatrati i kao intelektualac rubno disidentske pozicije, ali i kao svakodnevni komentator preslagivanja u vrhu Saveza komunista Hrvatske koje je ocjenjivao izdaleka i kojima je povremeno svjedočio. Također, od početka 1980-ih posebno jasno se može pratiti radikalizacija njegove srpske pozicije koja tendira prema srpskom nacionalizmu. Ovo će se izlaganje temeljiti na arhivskom gradivu hrvatske Službe državne sigurnosti koja je godinama pratila Stanka Koraća i snimala njegove telefonske razgovore i druge razmjene stavova. Dodatno, u istraživanju će za potrebe izlaganja biti korišteno drugo javno dostupno arhivsko i sekundarno gradivo koje pomaže osvijetliti javne stavove Stanka Koraća kako bi se usporedili s njegovim privatnim stavovima o javnim pitanjima.

Tomislav Brandolica je 2015. godine diplomirao povijest na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Više godina radio je kao arhivist u Hrvatskom državnom arhivu, u Odsjeku za arhivsko gradivo 1945.–1990., a od 2022. godine radi u Znanstvenom zavodu Fakulteta hrvatskih studija. Objavio je kritičko izdanje memoara hrvatskog komunističkog revolucionara Ladislava Žerjavića, *Iznevjereni ideali: od Lenjina do Golog otoka* (2022). Objavio je u koautorstvu s prof. dr. sc. Hrvojem Petrićem monografiju *Ekonomska zbilja je crvena nit povijesti. Hrvatska historiografija i ekonomska historija* (2024). Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu izrađuje doktorsku disertaciju „Politička biografija Stipe Šuvara”. Glavni istraživački interesi su mu hrvatska i jugoslavenska povijest u socijalističkom periodu i povijest historiografije.

[Povratak na popis izlaganja](#)

Tomislav Brlek

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

tbrlek@ffzg.hr

SRBIJA KRLEŽI – NESRAVNJENO ŠIRA ZAJEDNIČKA IDEJA

Ako je Krležina „kritika zatvorenosti hrvatske, te napose zagrebačke, sredine utemeljena na poznavanju drugoga – kao *svijeta* i kao *teksta*“, kako je to s pravom ustvrdio Vlaho Bogišić, nema nikakve sumnje da mu je osobito bilo stalo do Beograda, koji je za njega „poprimio i temeljno, apozicijsko značenje *drugoga*, jer nigdje izvan Zagreba nije proveo toliko vremena (ni kvantitativno, ni sadržajno!)“, upravo kao što nema sumnje da taj odnos nikada nije bio jednostavan. Čengiću će Krleža 1972. reći da je, premda ga „čitalačka publika prima i čita“, u Srbiji „loše predstavljen“, da „novi naraštaji gotovo i ne znaju za moju Serbiku, do koje posebno držim“, navodeći da je razlog tome što „čaršija [...] ne trpi da se govori ovako kako ja govorim“. U razgovoru za Radio Beograd 1980., na pitanje o sjećanjima na svoj prvi dolazak u taj grad, Krleža će se pak doslovno vratiti onome što je o tome napisao u tekstu „Iz knjige *Izlet u Mađarsku 1947*“ trideset godina ranije: „Nijesam se osjetio Kolumbom na kaldrmi Terazijskoj (1912). Čitava se Hrvatska već našla tu prije mene, i to već poodavno.“ Navodeći zatim dugačak niz ličnosti iz političkog, kulturnog, literarnog, umjetničkog i teatarskog života – od Gaja, Šuleka i Kukuljevića, preko Strossmayera, Supila i Račkog, do Matoša, Vojnovića i Čerine – Krleža sebe u Beogradu retroaktivno prikazuje gotovo kao zakonitu rezultantu povijesnih zbivanja. Oduševljen Nietzscheom i poezijom Vojislava Ilića, on je, poput drugih mladih Hrvata, Slovenaca i Srba iz Dvojne Monarhije, koji su, „opsjednuti svojim vlastitim fiks-idejama“, vjerovali „kako Evropa treba da propadne samo zato da bi ovaj Grad pobijedio“, Srbiji je namijenio ulogu „maksimale južnoslavenskog narodnog i socijalnog spasenja“, upravo orijentira budućnosti: „Za naše mladenački usijane mozgove blistaše Beograd magičnom svjetlošću pijemonteškog svjetionika na otoku Utopiji.“ Takva bi se koncepcija morala čitati kao proturječna revolucionarnom prevrednovanju te iste povijesti, kad mu se, već iduće, 1913. godine u Skopju – gdje je, preko

Pariza, Venecije i Soluna, stigao nakon ponovno bezuspješnog pokušaja da bude primljen za oficira u srpskoj vojsci – južnoslavenski idealizam u plamenu bitke na Bregalnici osvijetli kao pogubna zabluda. Budući, međutim, da će se kao jedan od opsesivnih motiva svih žanrova i vrsta njegovog opusa Bregalnička bitka trajno javljati kao primjer „državotvorne logike” i dokaz da „kad se bilo kakva plemenita misao pretvori u državnu politiku, ona se ostvaruje topovima i bajonetama”, ona nužno ukazuje da je otkrivanje povijesne logike i njezinih zakonomjernih ishoda moguće *jedino* u retrospektivnoj, povratnoj, analizi, koja pak i sama nužno treba u budućnosti da bude podvrgnuta daljnjoj analizi. Stoga, kao što je to izložbama i izvedbama, radionicama i razgovorima, uzorno pokazao Četvrti festival 1 pisca *Krleža: san o drugoj obali*, u organizaciji Kulturnog centra Beograda (10.5.–10.6.2012.) i zbornik koji je proizašao iz skupa u sklopu te manifestacije, *Povratak Miroslava Krleže* (Zagreb, 2016), na pitanja što su Krleži Beograd i Srbija, sa sve srpskom kulturno-historijskom perspektivom, kao *exempla* svake rasprave o tome što je Krleži Drugi, nema lakih i nedvosmislenih odgovora. I to ne samo zato što neizbježno vode daljnjim pitanjima – koji je to i kakav Krleža prisutan u Beogradu, fizički, svojim knjigama i časopisima, u kritičkoj, kulturno-političkoj i čitateljskoj recepciji, na sceni, i kako on to biva i traje; kao i kakav se to i koji Beograd javlja i što predstavlja Krleži u raznim fazama i u različitim perspektivama, ideološkim, političkim, historijskim, prijateljskim, oniričkim – nego i zato što se i sâm Krleža neprestano iznova to pitao, pa smo pišući o njegovim razmišljanjima o njima uvijek već uvučeni u mišljenje njegova vlastitog pisanja. Krleži je Beograd i *Dar-ul-Džihad Sulejmana Veličanstvenog*, koji prelazi u *varijantu k.u.k. Gouvernamenta (1915–18) Nándorfehévár-Belgerade*, a Krleža u Beogradu su i jednako tako *sirealistički mixtum compositum*, koji čine Dragiša Vasić, Vane Živadinović Bor i Milan Dedinac („jeste Bor i nije, jeste Mima Dedinac i nije, a bit će Dragiša”) i *Doktor Krleža* Bore Ćosića, koji upravo takvo miješanje preuzima kao ključan postupak; to su i integralizam *Književnog juga* i ostracizam *Književnih sveski*; i neostvorena suradnja Rastka Petrovića („istinski je bio darovit” i „znao je jezik kao što ga zna danas Danilo Kiš”) u časopisu *Danas*, kao i nepokrenuti časopis *Danas 1952*, a naročito beogradska dva prijatelja i suradnika: dok će za jednog reći „gotovo

sve što sam o Srbiji naučio, a naučio sam mnogo toga, saznao sam od Milana Bogdanovića”, o drugom se u ratnom snu razgovara („kao na Zuloaginoj kompoziciji”) s doktorom Dušanom Popovićem: „On govori o Marku negativno, ja u superlativima. To nisu superlativi, to je ljubav.” Svakako, u sklopu problematike prisutne odsutnosti, a naročito dijalektike prijateljstva i sukoba, to je ključan upravo časopis koji je s njima pokrenuo a izlazio u Beogradu, ali kome je u temelju bila „nesravnjeno šira zajednička ideja”, pa je morao „*a priori* prevazići to sitno pitanje da li je zagrebački ili beogradski”, kako će kasnije napisati Marko Ristić. Taj će „pokušaj *kulturne integracije*” – za razliku od „*centralizma* kulturnog i političkog” – koji se i četrdeset godina kasnije Ristiću činio idejom koja je „ne samo poželjna nego i neophodna”, Bora Ćosić nazvati „Marko – Krleža raskršće naše slovesnosti, naše pismenosti i naših civilizacijskih obzora”.

Tomislav Brlek (Zagreb, 1971), diplomirao engleski jezik i književnost te španjolski jezik i književnost, magistrirao iz anglistike radnjom *Mjesto i značenje Teda Hughesa u tradiciji shakespeareanske kritike* i doktorirao iz teorije književnosti disertacijom *T. S. Eliot u kontekstu suvremene književne teorije* na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je zaposlen od 1996., najprije kao znanstveni novak na Odsjeku za anglistiku a od 2000. do danas na Katedri za opću povijest književnosti Odsjeka za komparativnu književnost. Objavio niz znanstvenih i stručnih radova u međunarodno priznatim publikacijama s područja teorije i povijesti književnosti te filmologije.

[Povratak na popis izlaganja](#)

Dijana Crnjak

Filološki fakultet Univerziteta u Banjoj Luci

dijana.crnjak@ff.unibl.org

Biljana Savić

Institut za srpski jezik SANU

savicmbiljana@gmail.com

O JEZIKU ROMANA ŠAPATI MALE VLAŠKE

Rad se bavi najizrazitijim fonološkim, morfološkim, leksičkim i sintaksičkim osobinama u romanu *Šapati Male Vlačke* Slavice Garonja. Potvrđene jezičke osobine porede se sa prilikama u drugim zapadnijim srpskim govorima hercegovačko-krajiškog dijalekta, čime se precizira mjesto srpskog govora Male Vlačke u svjetlu ovog dijalekta kao kompaktne govorne cjeline.

Dijana Crnjak redovni je profesor na Filološkom fakultetu Univerziteta u Banjoj Luci (Studijski program srpskog jezika i književnosti). Bavi se srpskim sintaksičkim, leksikološkim i etnolingvističkim temama. Član je Odbora za jezik pri Odjeljenju književnosti i umjetnosti ANURS i Naučnog vijeća Instituta za srpski jezik i književnost ANURS.

Biljana Savić naučni je saradnik Instituta za srpski jezik SANU. Diplomirala je (1997), magistrirala (2002) i doktorirala (2016) na Odseku za srpski jezik i lingvistiku Filozofskog fakulteta u Novom Sadu. Bavi se srpskom dijalektologijom, leksikologijom i istorijom jezika. Jedan je od autora monografija *Ćirilske rukopisne knjige Biblioteke Matice srpske. Služabnici. Časoslovi* (2004) i *Skice iz etnolingvistike* (2016).

[Povratak na popis izlaganja](#)

Bojan Čolak

Institut za književnost i umetnost, Beograd

btcolak@yahoo.com

DOPRINOS STANKA KORAĆA PROUČAVANJU ĆIPIKOVE PROZE

Stanko Korać značajno je obogatio proučavanje proze Ive Ćipika, jednog od najistaknutijih predstavnika književnosti srpske moderne, što je naročito evidentno u njegovoj monografiji *Prirodno stanje svijesti u Ćipikovom djelu* iz 1987. godine. Cilj ovog istraživanja je da se osvetli Koraćeva uloga u razumevanju Ćipikovog proznog opusa, kroz analizu njegovih metoda i uvida u širem književnoistorijskom kontekstu.

Koraćevo delo odlikuje se složenim teorijsko-metodološkim pristupom, koji spaja socijalno-istorijsku analizu s interpretativnim tumačenjem Ćipikovih pripovedaka i romana. Njegov fokus je na razumevanju sposobnosti autora da realistično prikaže socijalne i psihološke aspekte života dalmatinskog sela. Posebno pažljivo istražuje unutrašnji svet likova, naglašavajući pojam „prirodnog stanja svesti“ kao ključni motiv u celokupnom Ćipikovom stvaralaštvu.

Korać ističe okrenutost prirodi i odbacivanje misaonih dogmi, naglašavajući usmerenost ka čulnom iskustvu i neposrednom doživljaju sveta. Prirodu kod Ćipika posmatra na sličan način kao što je Ruso posmatrao prirodu, kao izvor autentičnosti i slobode. U njegovom tumačenju, psihologija jednostavnih ljudi zauzima centralno mesto, dok priroda funkcioniše kao sredstvo za izražavanje njihovih emocionalnih stanja. Korać takođe naglašava da je Ćipiko prvenstveno realista i odbacuje teze o njegovoj pripadnosti naturalizmu ili verizmu, tretirajući te pravce samo kao sekundarne elemente u njegovom stilu, a ne kao dominantne umetničke okvire.

Ovaj rad zasniva se na književnoistorijskoj i interpretativnoj analizi, pri čemu se Koraćeva interpretacija Ćipikovog dela sagledava u kontekstu drugih tumača, s ciljem da se kritički evaluira njegov doprinos i njegov uticaj na razumevanje Ćipikove prozne književne baštine.

Bojan Čolak je zaposlen na Institutu za književnost i umetnost u Beogradu na Odeljenju za savremenu i modernu srpsku književnost. Diplomirao je, magistrirao i doktorirao na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Kao stipendista Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije tokom 2015. godine obavio je postdoktorske studije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, usavršavajući se iz oblasti imagologije i tekstologije. Godine 2019. godine boravio je u Hamburgu, gde je radio na tekstološkim i leksikografskim istraživanjima. Fokus njegovih istraživanja usmeren je na opisivanje poetičkih i kulturnih modela srpske književnosti XX i XXI veka (proza, poezija, drama, esejistika). Autor je monografije *Roman patrijarhalne kulture* posvećene Borisavu Stankoviću i prve naučne monografije na srpskom jeziku o poeziji Alekse Šantića. Organizovao je više naučnih konferencija i uredio nekoliko zbornika radova. Član je srpske redakcije međunarodnog slavističkog časopisa *Filološke studije*.

[Povratak na popis izlaganja](#)

Dean Duda

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

dduda@m.ffzg.hr

GRANICE ŽANRA

Početkom 1960-ih godina nastaju dva ozbiljna rada i pojavljuju se dvije važne knjige o (domaćem) romanu, zanimljive po teorijskom ulogu, razumijevanju žanra, obuhvatu građe, metodologiji istraživanja, analitičkom žargonu, ali i s obzirom na procjene društvenog stanja – paralelnog momenta razvitka najpopularnijega pripovjednog žanra i konkretne društvene zbilje. Prva je knjiga Gaje Peleša *Poetika jugoslavenskog romana*, (1966.) a druga Stanka Koraća *Hrvatski roman između dva rata* (pisana 1964.–1967., objavljena 1972. pa 1974.).

Namjera rada i (izlaganja) jest komparacija dvaju pristupa u historijskom vremenu odnosno desetljeću koje će globalno svijet zavrtjeti brže, a domaći kontekst ozbiljnije književnohistoriografski odvesti do novih standarda struke. Usporedit će se dva analitička konteksta koji su izborom materijala i namjerom na stanovit način komplementarni – jedan nacionalno partikularniji i širi, i drugi nadnacionalno sintetičkiji – kao i njihova razumijevanja odnosa romana i društvene zbilje, zatim i drugih kategorija u širem rasponu od nacionalne književnosti i kulture, dakle doslovnog i metaforičkog razumijevanja granica romana.

Dean Duda (Pula, 7. listopada 1963.). Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu studirao komparativnu književnost i filozofiju, gdje je 1992. magistrirao i 1997. doktorirao. Na Odsjeku za komparativnu književnost radi od 1990. Zanima se književnom teorijom, kulturalnim studijima, popularnom kulturom, kulturom putovanja, poviješću i teorijom pripovjernih žanrova.

[Povratak na popis izlaganja](#)

Bojan Đorđević

Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu

nalesko1965@gmail.com

HRVATSKI I SRPSKI KNJIŽEVNICI U SAVEZU KNJIŽEVNIKA JUGOSLAVIJE – DOBA SARADNJE I DOBA SPORENJA

Učešće hrvatskih i srpskih književnika u radu krovne esnafske organizacije – Saveza književnika Jugoslavije – bilo je tokom decenija, od 1945. do 1991. godine svakovrsno, i kretalo se između zajedničkih akcija i angažovanja, do sporenja i velikih sukoba, uglavnom na nacionalnoj osnovi. Za sve to vreme ideološki diskurs obeležavao je sve aktivnosti i nekad otvoreno, a mnogo češće iz prikrajka usmeravao je ove procese. Cilj ovoga rada je da pokaže sve mene i razdelnice koje su se ukazivale u odnosima hrvatskih i srpskih književnika u radu Saveza književnika Jugoslavije tokom trajanja socijalističke države.

Bojan Đorđević rođen je 1965. godine u Trsteniku (Srbija), gde je završio osnovnu i srednju školu. Diplomirao je, magistrirao i doktorirao na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Kao književni istoričar bavi se istorijom dubrovačke i dalmatinske književnosti, kao i hrvatsko-srpskim književnim i kulturnim vezama u dvadesetom stoleću. Na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu redovni je profesor na Katedri za bibliotekarstvo i informatiku, na više predmeta iz oblasti arhivistike i muzeologije. Zamenik je glavnog urednika časopisa *Književna istorija*.

[Povratak na popis izlaganja](#)

Sofija Filipov Radulović

Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu

sofija.filipov1@gmail.com

SUKOB NA DESNICI: ROMANI VLADANA DESNICE KAO POETIČKA (ANTI)TEZA SRPSKOM ROMANU PEDESETIH GODINA

U ovom radu promatraće se pozicija i značaj Desničinih romana u srpskoj književnosti nakon Drugog svetskog rata. Pedesetih godina, u nemalom nizu romana sa socijalističkim predznakom, *Proljeća Ivana Galeba* predstavljaju pravi izuzetak i ističu se svojim izrazitim individualizmom. Neosporno je koliko je ovaj roman, uz Andrićev roman iz 1954. godine, značajan za ponovno uspostavljanje i razvoj poetike modernizma, prekinute prvi put Velikom ratom, a potom i Drugim svetskim ratom, dok je poetički razvoj nakon 1945. dodatno usporen uspostavljanjem novog društvenog sistema, koji je zahtevao podređenu ulogu književnosti i njenu utilitarizaciju. Desničin stav prema propagandi i utilitarizaciji književnosti može se videti u njegovoj implicitnoj poetici koliko i u eksplicitnoj. Tako se već *Zimsko ljetovanje*, objavljeno 1950. godine, izdvaja *drugačijim* prikazom ratnih dešavanja, ali i seoske sredine, što nije odgovaralo slici koja se kreirala u „javnom mnjenju”. Vraćanje modernističkoj *ideologiji književnosti* može se još jasnije iščitati iz imanentne poetike Desničinog romana iz 1957. godine, koji je jedna vrsta *zamišljenog životopisa* glavnog junaka. Refleksije Ivana Galeba obuhvataju čitav roman, a naročito se ističu junakova razmišljanja o umetnosti i pisanju romana. Desničin roman pripada *zlatnoj poetičkoj liniji* romana poznog modernizma u srpskoj književnosti, u kojoj će poseban značaj imati odnos pripovedanja i smrti, odnosno pozicija pripovedača i status samog teksta.

Sofija Filipov Radulović rođena je 1997. godine u Pančevu. Diplomirala je na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu, gde je završila i master akademske studije, odbranivši rad *Gubljenje logičkih veza u Romanu o*

Londonu. Trenutno piše doktorsku disertaciju *Poetika romana „bez smisla” Miloša Crnjanskog*. Zaposlena je kao asistent na predmetima Srpske književnosti 20. veka na Katedri za srpsku književnost sa južnoslovenskim književnostima na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Učestvovala je na više naučnih konferencija u zemlji i inostranstvu, i autorka je više naučnih studija objavljenih u zbornicima i naučnim časopisima. Uže polje naučnog interesovanja su srpski roman poznog modernizma i stvaralaštvo Miloša Crnjanskog.

[Povratak na popis izlaganja](#)

Gordana Ilić Marković

Institut für Slawistik, Universität Wien

gordana.ilic.markovic@univie.ac.at

NORMIRANJE NACIONALNE KNJIŽEVNOSTI – VARIJABLE PROSTORNIH I VREMENSKIH KOORDINATA

Izlaganje se primarno posvećuje kategorizaciji autora na prostoru današnje Hrvatske, Srbije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore s jedne i Austrije, Nemačke i Švajcarske s druge strane – u istorijskom kontekstu i savremenom dobu. Obe ove grupe zemalja određene su procesima kako jezičke tako i kulturološke isprepletanosti uslovljene promenama društveno-političkog konteksta i procesima standardizacije jezika kao jednog pluricentričnog ili kao više samostalnih standarda jedne dijalekatske osnove – činjenice koje pružaju mogućnost za komparativnu analizu ova dva književna areala. Od posebnog značaja je smenjivanje definisanja pojmova 'nacionalna' i 'nacionalne književnosti' kao i mono- versus multilingvalizma u oscilacijama društveno-političkog konteksta. U okviru primarno monolingvalno i monokulturalno orijentisanih društava, koja to de fakto nisu, kvalitet stvaralaštva autora koji u svim svojim odrednicama ne pripadaju definisanom arealu, ređe se sagledava kao sastavni deo književno-umetničkog korpusa prostora u kojem stvaraju, više kao sociološka pojava. Oni, ali i njihovo delo, pri tome neretko ostaju izdvojeni upravo na mostovima kulture koje bi mogli da grade, a šira pa i stručna javnost zemalja u kojima žive, kao i zemalja „porekla” sklona je posmatrati ih sa svojih obala parcijalno. Kategorije jezičkog i istorijsko-iskustvenog habitusa ne mogu se sagledavati kao skup stabilnih i nepromenljivih osobina već kao grupa procesa u vremenu, koji u manjem ili većem obimu utiču na stvaralaštvo pojedinog autora. Pri tome autor uglavnom ostaje u monolingvalnom stvaralačkom opusu, bilo da se radi o prvonaučenom jeziku ili jeziku okruženja u kojem stvara, svoju inspiraciju pak nalazi u celokupnom životnom okruženju, sastavljenom od kulturnog prostora kroz koji prolazi i kojima stvara, kao i onoga svog porekla ili porekla svojih predaka. Jednoobrazna karakterizacija dela isključivo po poreklu autora ili čak po

poreklu predaka, kao i po jeziku na kojem ili kulturnog areala u kojem stvara nije moguća.

Gordana Ilić Marković završila studije klasičnih nauka na Univerzitetu u Beogradu, latinskog, japanologije i slavistike na Univerzitetu u Beču. Doktorirala na Odseku za lingvistiku Bečkog univerziteta. Od 2004. godine zaposlena na Odseku za slavistiku Univerziteta u Beču: jezička nastava, lingvistika, kulturologija i metodika nastave stranog jezika. Istraživačka težišta i publikacije na srpskom, nemačkom i engleskom: južnoslovenske i austrijske veze, kulturna i društvena istorija Prvog svetskog rata, jezička politika, jezik propagande, višejezičnost.

[Povratak na popis izlaganja](#)

Синиша Јелушић

Факултет драмских умјетности Цетиње, Универзитет Црне Горе
Црногорска академија наука и умјетности, ванредни члан
sinisaj@ucg.ac.me

МЕТАФИЗИЧКО ЗНАЧЕЊЕ ПРОЉЕЋА ИВАНА ГАЛЕБА: ТУМАЧЕЊЕ У ДИЈАЛОГУ СА СТАНКОМ КОРАЋЕМ

У тумачењу семантике Десничиног дјела Станко Кораћ је разликовао тзв. *промјенљиве идеје (практичне или свакидашње)* и идеје које су *сталне и непромјенљиве*, а које је прецизирао термином *метафизичко-онтолошке*. Овим потоњим Кораћ придаје значење *идеја које у Десничином стваралаштву доминирају* и њима, према његовом суду, припадају појмови *смрти, патње, времена, маште, осјећања, бога, страха, нагона, разума, умјетности, љепоте, морала*, итд. Ваља нагласити да Кораћ у поступку тумачења Деснице, све ове појмове именује као *идеје, јер се јављају као полазишта у структури дјела*. Аутор овог прилога, на темељу хеуристичких Кораћевих полазишта, покушава да даље промисли *метафизичко-онтолошку* димензију Десничиног текста, имајући превасходно у виду појмове метафизике умјетности (: књижевност, музика, ликовне умјетности, театар) и филозофске антропологије (: бивство, Бог, несвјесно, смрт).

Синиша Јелушић рођен је 1952. године у Рисну, Бока Которска. Студирао на групи за филозофију Филозофског факултета и компаративну књижевност Филолошког факултета Универзитета у Београду, на коме је дипломирао, магистрирао и докторирао. Редовни је професор Универзитета Црне Горе (ФДУ Цетиње), предмет *Историја свјетске драме и позоришта*. Стални је сарадник Института свјетске књижевности ИМЛИ РАН, (Российская академия наук, Институт мировой литературы им. А. М. Горького) на пројекту: *Литературные взаимосвязи России XVIII–XIX вв.: по материалам российских и*

зарубежных архивохранили. Ванредни је члан ЦАНУ и члан је Одбора за језик ЦАНУ, Одбора за филозофију ЦАНУ, Редакционог одбора за критичко издање *Сабраних дјела Петра II П. Његоша*, ЦАНУ, *Лексикона књижевности* ЦАНУ, Естетичког друштва Србије и БАК-а (Београдског аналитичког круга); Међународног редакционог савјета научних часописа: *Вестник славјанских култур*, ГАСК, Москва; *Герменевтика древнонерусској литератури* – Одјељење древнословенских књижевности Института свјетске књижевности Руске академије наука (ИМЛИ РАН); *Научный поиск*, Ивановског државног универзитета, Русија; међународне редакције онлајн часописа *Артос*, за знаност, умјетност и културу Умјетничке академије у Осијеку, Хрватска; инострани члан Образовног фонда браће Сергеја и Евгенија Трубецких Москва. Поред више од 140 радова објављених у разним домаћим и страним научним и стручним публикацијама, објавио је књиге: *Ut pictura poesis* (1996); *Текст и интертекст* (1999); *Поетички облици* (2002); *Прометејев пад. Интертекстуалност: драма, театар, филм* (2007); *Разумјети лутку: огледи о трагању за архетипом* (2017).

[Повратак на popis izlaganja](#)

Aleksandar Jerkov

Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu

aleksandar.jerkov@gmail.com

RAZLOG KNJIŽEVNOSTI – ILI KANONI NAŠIH KNJIŽEVNOSTI MORAJU BITI SAMO ONO ŠTO SMO MI JEDNI DRUGIMA?

O smislu razlike književnosti Srba u Hrvatskoj i srpske književnosti i u Hrvatskoj

Upitan, s razlogom, o dvodelnom trudu Stanka Koraća (*Književna hrestomatija: iz kulturne baštine Srpskog naroda u Hrvatskoj*, 1979; *Pregled književnog rada Srba u Hrvatskoj*, 1987), profesor Srpske književnosti XX i XXI veka nema ni najmanje dileme kako se na to pitanje mora odgovoriti sa stanovišta istorije srpske i evropske književnosti. I ako se gleda očima takvog pokreta kakav je danas zahtev za uspostavljanje i proučavanje svetske književnosti, prekoračivanje nacionalnih okvira, opet je srpska književnost u svom najširem prostiranju i rasejanju, u bliskosti i razlikama, pretapanju i zajedništvu sa drugim književnostima, pa i uz teret podela između imperija i divergentnog razvoja, jedna velika i kompozitna prekogranična celina. Veću dilemu predstavlja kroatistički odgovor na ovo pitanje, koji trpi silan pritisak *političkih razloga* vezanih za istoriju hrvatske državnosti i sudbinu propalih jugoslovenskih projekata. Gledano iz istorijskopolitički određenog ugla, pitanje uloge i mesta ne samo Srba nego i srpske književnosti i kulture svodi se na neugodni dodatak političkoj istoriji. Ako se odnos Hrvata i Srba na teritoriji današnje Hrvatske vidi kao puka funkcija i fluktuacija moći, pitanje književnosti ne doseže do *razloga književnosti*. U ovom radu, koji se vodi *razlogom književnosti* iako se ni ta druga, istorijskopolitički dominantna perspektiva neće zanemariti, proučava se pitanje književnog kanona i njegovog formiranja, kulturnoistorijskog usvajanja i potiskivanja, jezičke konfederacije i divergencije, a i nemogućnosti da se *čista poetika* dovede do granice kantovskog a priori. Da li je u tom slučaju išta inherentno srpskopoetičko, ili se sve književnoistorijski i kulturnoistorijski saobržava konstrukciji (i de/konstituciji) srpskog književnog kanona u njegovom

najširem, difuznom i promenljivom određenju? Sve ovo tako jednostavno rečeno i lako razumljivo biće ipak razmotreno uzimajući u obzir i lake i zabavne teme kao što su *konstrukcija identiteta* (Batler) i *dar smrti* (Derida).

Aleksandar Jerkov je redovni profesor Srpske književnosti 20. i 21. veka na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu, na Katedri za srpsku književnost sa južnoslovenskim književnostima, a od 2013. godine upravnik je univerzitetske biblioteke „Svetozar Marković” u Beogradu. Ukoliko to što piše na unutrašnjoj strani korice njegovih knjiga nije dosta, mogao bi o sebi, kada se to od njega traži, možda i ovo da kaže:

„За сада стоји само да сам се родио у Београду 1960. године. Где ће онај други податак бити попуњен, то нико за себе не зна. Али Београд је, као што је рекао Балзак за Париз, град у којем се може и умрети. Античка поука каже да је то све што се о човеку може рећи. Добро је док се такав исказ не заокружи.

Био сам од студентских дана понешто у новинама, часописима, на телевизији и у издавачким кућама – уредник, главни уредник или сарадник, а све време од гимназије до данас, књижевни критичар. Усуд увек зна шта коме да додели. Оно у бајци није последња ноћ када се деле цице, трице и траље, има још једна ноћ, која је ретка, у којој Усуд човека који се роди осуди на то да пише књижевну критику. И да у томе налази неко чудно, ни опсцено ни перверзно, већ стварно задовољство. И да тако не види себе у времену и у књижевној историји.

На Филолошком факултету предајем предмете везане за српску књижевност 20, сада и 21. века и посебне курсеве на мастеру и на докторским студијама. Предајем помало и теорију културе, савремену херменеутику и теорију књижевности. Водио сам неке алтернативне предмете на постдипломским и докторским програмима Академске алтернативне образовне мреже у којој смо се у времена гора чак и од ових скривали, док сам колико-толико нормално радио као гост на Филозофском факултету у Новом Саду и Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу. Српску књижевност предавао сам на

славистичким катедрама у Америци, Немачкој и Загребу. Ни тамо никада није све било нормално, напротив. Од предавања по позиву на универзитетима у Европи и Америци начинићу једног дана књигу *Предавања свету*. Њен други део биће *Предавања самоме себи*. Постоји опасност да за крај још један семестар предајем на докторским студијама у Загребу, у последњој години редовног рада на универзитету. Ако пријатељи одрже реч и прилике то допусте. Волео бих да се тако растанемо.

Провео сам лепе дане, недеље, месеце па и године у Оксфорду, Фрајбургу, Тибингену, Паризу, Питсбургу, Ен Арбору, Бостону, Њујорку и на Стенфорду, а и са вама у Загребу. Добијао сам стипендије, мрзео конференције и конгресе, теглио књиге којих у Југославији и Београду није било, био шампион Кинко копи центара по неовлашћеном копирању целих књига. Тада није било интернета и скенера, пиратских сајтова и дигиталних издања, нити су се Хајдегерова и Гадамерова предавања могла слушати на ју-тјубу. Ми смо само маштали како је то морало бити добро, а сада је све доступно, само што мало кога занима.

Пре сам ушао у хрватску енциклопедију него српску, био сам уредник *Мале просветине енциклопедије* и петотомног *Ларуса*, јединих које су довршене и објављене.

Једва да могу да поверујем како ће ускоро бити пола века како пишем књижевну критику. Хтеле су ме награде, чему се чудим. *Од модернизма до постмодерне* била је књига године „Јединства“, *Нова текстуалност* књига године „Октоиха“, *Смисао (српског) стиха: Само/оспоревање* добио је награду за критику „Ђорђе Јовановић“. Награду „Милан Богдановић“ за књижевну критику добио сам за текст о *Судбини и коментарима* Радослава Петковића, било је још неких признања, а ове године је *Истина (српске) књижевности* добила награду „Исидора Секулић“, док ме је Матица српска наградила „Златном књигом“ за 2024. годину. Објавио сам неколико антологија српске књижевности, једну у Загребу, *Поетика господара прича*. Можда је господин академик Немец, аутор студије *Господар прича*, није видео, као ни књигу прича са тим називом, Ђорђа Писарева, на коју су се назив моје студије и избора у *Републици* ослањали. Та је мала антологија

настала захваљујући Бранку Малешу. А дани у Загребу били су лепши и занимљивији са Велимиром, Битијем, Драгом Штамбуком и Краваром, Душком и Звонком, а сада са млађим анђелицама србистике. Много сам волео Шкреба и Видана, отмено се дружио са Бекером, Пелешом и Жмегачем. Сада са Брлеком и фра Мајићем, чудом од блакости и искрености. И једном алтернативном госпођом из обитељи Степинаца.

2025. године излазе сабрани огледи у књизи *Немогућа места*, 2026. *Андрић и Европа*, 2027. *Црњански и свет*. Биће тринаест таквих књига, за сада је изашло пет. Ако не умеш да увећаш узалудност ниси ни живео. Број књига нема везе ни са стихом Мајаковског, ни са бројем песама у збирци Растка Петровића. Тринаеста би се могла звати *Где је оно чега нема*, а биће то *Последња велика историја модерности*. *Узалудна по(ст)вест*.

Смртно озбиљни људи опхрвани академским животом можда ће се чудити, или љутити, што је ово овако написано, иако сам заправо озбиљнији но што се у оваквој прилици сме бити. Ја их поздрављам са помало тужним осмехом и, упркос свему, много ведрине. Док још постоје последњи трагови оног света у којем смо живели.

А што се ћирилице тиче, па она се научи за два сата уколико човек хоће, а и цео живот је мало уколико неће. Ове друге сам поштедео да не читају оно што и тако није за њих, а вама хтео још нешто да кажем: глагољица и ћирилица су се читале и писале у исто време, стари нису правили одсудну разлику између њих. Тиме почиње мој (не)скромни реферат на нашој предпроштајној конференцији.

Сама конференција почиње муком са овим биографским записом. Јер се нећемо окупити само да бисмо се смешкали једни другима и свеучилиштарили: могуће и збиља разговарати. Зато вам хитам са радошћу, макар и због *онога чега више нема*."

[Повратак на popis izlaganja](#)

Virna Karlić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

vkarlic@ffzg.hr

STANKO KORAĆ – O JEZIKU I S JEZIKOM

Život Stanka Koraća obilježen je bogatom i raznovrsnom filološkom djelatnošću, primarno usmjerenom na proučavanje povijesti hrvatske i srpske književnosti i kulture. Iako jezik nije bio predmetom njegovih najužih znanstvenih interesa, u svojem se istraživačkom i stručnom radu – neposredno i posredno te raznolikim povodima – dotakao i nekih lingvističkih pitanja. U ovome radu razmatraju se tri aspekta Koraćeva bavljenja jezikom. (1) U djelima posvećenim književnom radu Srba u Hrvatskoj (posebice u *Književnoj hrestomatiji: iz kulturne baštine Srba u Hrvatskoj* iz 1979. godine te *Pregledu književnog rada Srba u Hrvatskoj* iz 1987. godine) Korać razmatra karakteristike jezika „Srba pisaca u Hrvatskoj”, kao i ulogu jezičnih obilježja i upotrebe pisma pri određivanju kriterija „za svrstavanje pisaca u okvire neke književnosti” (Korać 1979). (2) Nadalje, u tim se djelima bavi filološkim doprinosima pojedinih autora na planu književnojezičnog razvoja (poput Zaharije Orfelina, Dositeja Obradovića, Save Mrkalja i Vuka Stefanovića Karadžića). (3) Osim u kontekstu proučavanja književnohistorijskih tema, Korać na prijelazu iz 60-ih u 70-e godine (a i kasnije) u svojim tekstovima i javnim nastupima polemizira o aktualnim jezičnopolitičkim pitanjima – posebice na temu objavljivanja *Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika* (1967) i *Predloga za razmišljanje* (1967), koje je oštro osuđivao. U konačnici, Korać je od 1969. do 1971. godine, kada je bio na poziciji urednika *Prosvjete*, lektorirao sve brojeve časopisa objavljene u tom razdoblju. Budući da je onovremeno „jezik u časopisu bio izuzetno osjetljiva tema” (Marinković 2024), rad se osvrće i na glavna načela njegove lektorske djelatnosti. Cilj je ovoga rada ponuditi sustavan i jezgrovit pregled Koraćeva bavljenja i promišljanja o jeziku.

Virna Karlić izvanredna je profesorica na Odsjeku za južnoslavenske jezike i književnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. U sklopu Studija južnoslavenskih jezika i književnosti predaje srbističke i južnoslavističke jezikoslovne kolegije, dok u sklopu diplomskog združenog studija Digitalna lingvistika predaje kolegije iz područja jezične pragmatike. Autorica je dviju znanstvenih monografija: *(Ne)određenost: Načini i sredstva izražavanja u hrvatskom i srpskom književnom jeziku* (2017) i *(Računalna) pragmatika: Temeljni pojmovi i korpusnopragmatičke analize* (u koautorstvu s Petrom Bago) (2021). Uredila je znanstvene zbornike *Tranzicija i kulturno pamćenje* (zajedno sa Sanjom Šakić i Dušanom Marinkovićem, 2017) te *Što sanjamo* (zajedno s Dubravkom Bogutovac i Sanjom Šakić, 2019). Autorica je 40-ak znanstvenih i stručnih publikacija te je sudjelovala na više domaćih i međunarodnih znanstvenih projekata. Predstojnica je Katedre za srpsku i crnogorsku književnost na Odsjeku za južnoslavenske jezike i književnosti.

[Povratak na popis izlaganja](#)

Vinko Korotaj Drača

Srpsko narodno vijeće, Zagreb

vinko.draca@gmail.com

OBIČNI LJUDI: NARATIVI NACIONALIZMA, ZLOČINA, RATA I POVIJESTI U *ONI NE BI NI MRAVA ZGAZILI* SLAVENKE DRAKULIĆ

Knjigu Slavenke Drakulić *Oni ne bi ni mrava zgazili* često opisuju kao „nefikcionalni roman”. Budući da tradicionalna književna teorija definira roman kao „opsežno djelo narativne fikcije”, takva se definicija na prvi pogled može čini kontradiktornom ili barem otvoriti kompleksna pitanja o korištenju literarnih elemenata u konstrukciji povijesnih narativa. U *Oni ne bi ni mrava zgazili*, Drakulić, autorica jugoslavenskih korijena iz Stockholma, izvještava sa suđenja za ratne zločina u Hrvatskoj i ispred Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju. Ali njeni izvještaji nisu ograničeni na činjenični prikaz suđenja. Drakulić gradi priču o raspadu socijalističke Jugoslavije i krvavim ratovima koji su slijedili nakon njega i pokušava objasniti realnost etnički motiviranog nasilja, mržnje, zločina i izostanka otpora ratu koristeći književne trope i metafore. U ovom radu, autor će nastojati dokazati dvije teze: prva će biti isticanje inherentne sličnosti historiografije i književnog teksta, preko teoretskog pristupa koji je u svojoj knjizi *Metahistorija* iscrtao američki filozof historije Hayden White. White historiografiju smatra specifičnim književnim žanrom koji koristi vlastiti asortiman tropa i narativnih tehnika kako bi interpretirao i predstavio povijesne događaje. Whiteova teorija metahistoričnosti može razjasniti ulogu specifičnih stilskih tehnika koje Drakulić koristi u svom radu u rasvjetljavanju nedavne povijesti Jugoslavije i postjugoslavenskih država. Druga teza se odnosi na imagološke i ideološke pretpostavke putem kojih Drakulić objašnjava raspad Jugoslavije, iskustvo socijalizma i etnicitet na Balkanu. Koristeći radove Catherine Baker i Marije Todorove, autor će nastojati dokazati da se Drakulić trudi „debalkanizirati” nasilje ratova u Jugoslaviji 1990-ih i promatrati ga kao ekstenziju autoritarnih praksi nacionalističkih i patrijarhalnih režima.

Vinko Korotaj Drača doktorirao je na poslijediplomskom doktorskom studiju moderne i suvremene hrvatske povijesti u europskom i svjetskom kontekstu Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Bavi se historijskom imagologijom, poviješću psihijatrije i kulturnom poviješću emocija. Zaposlenik je Arhiva Srba u Hrvatskoj pri Srpskom narodnom vijeću s kojim surađuje od 2020. Autor je knjige *Glasovi iz tame: Psihijatrijski diskurs u hrvatskom društvu na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće*.

[Povratak na popis izlaganja](#)

Rastko Lončar

Filozofski fakultet u Novom Sadu: Doktorske studije Jezik i književnost
Gimnazija „Jovan Jovanović Zmaj”, Novi Sad
rastkoloncar93@gmail.com

UPOTREBA EKAVICE U HRVATSKOJ KNJIŽEVNOSTI U PERIODU IZMEĐU SVETSKIH RATOVA

U radu istražujemo domete upotrebe ekavskog izgovora štokavskog narečja u delima hrvatskih pisaca u periodu koji je omeđen Prvim i Drugim svetskim ratom – preciznije, potencijalne razloge i eventualne posledice korišćenja ovog narečja u književnom radu onih pisaca kojima štokavsko narečje (odnosno, ekavski izgovor štokavskog narečja) nije bilo maternje. Ograničićemo se na pisce tzv. katoličke moderne, časopise koji su objavljivani za vreme Prvog svetskog rata, te pisce poreklom iz primorskih krajeva koji su objavljivali u međuratnom periodu, na prostorima današnje Hrvatske i Srbije. Ideja rada jeste da sagledamo prostore koje je obuhvatao „prelazak” na ekavicu, istražimo razlog ili razloge ovakvog postupanja, dalji razvoj autora koji su u jednom vremenu stvarali na ovom izgovoru, kao i potencijalne književnoistorijske posledice koje je ovaj postupak imao. Analiziraćemo, sa jedne strane, časopise i literarne naslove pojedinaca (sa akcentom na pesnicima, sklonijim ovakvim „prelazima”), kao i najznamenitije naslove istorije književnosti koje se bave ovim periodom hrvatske, ali i srpske književnosti. Sagledaćemo kulturne specifičnosti koje su mogle da uzrokuju ovaj fenomen, sa obraćanjem pažnje na genezu srpskog i hrvatskog književnog jezika, te status čakavske i kajkavske književnosti u Hrvata u ovom periodu. Ovakvo istraživanje će doprineti, sa jedne strane, dodatnom osvetljavanju ovog perioda hrvatske književnosti sa lingvopolitičkog stanovišta, kao i prostorima srpske književne istorije koji se jesu, odnosno, nisu bavili ovim pitanjem kao značajnim za kasnije profilisanje jednog zajedničkog književnog prostora i klasifikacionim problemima koji se javljaju danas.

Rastko Lončar. Rođen 1993. godine, u Kninu (poreklom iz Bosanskog Grahova). Završio gimnaziju „Jovan Jovanović Zmaj” u Novom Sadu (gde danas radi kao nastavnik književnosti na smeru Internacionalne mature), a potom i osnovne i master studije Srpske književnosti na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, gde je sada doktorand. Planira da odbrani tezu o Pesništvu Siba Miličića u književnoistorijskom i kulturno-specifičnim kontekstima. Objavio oko trideset naučnih radova (samostalno i u koautorstvu), u uredništvu je časopisa *Srp* (Prijeđor), *Noema* (Banja Luka). Obavlja uredničke dužnosti u biblioteci „Atribut” u banjalučkoj *Besjedi* (priredio sabrane i izabrane pesme R. Mladenovića, V. Rozencvajga, A. Ilića, V. S. Zorovavelja, B. Tokina...), ko-pokretač edicije „Gluvo kolo” u istoj izdavačkoj kući (priredio sabrane pesme B. Marčete). Objavio dve knjige pesama u *Blankovom kolu* (*Nervi od volframa*, 2017 – nagrade *Matićev šal*, *Stražilovo* – i *Sumovrat*, 2020), gde takođe obavlja uredničke poslove. Član žirija za nagradu „Poenta”, „Stražilovo” i „Stevan Raičković”. 2022. objavio antologiju zaboravljenih pesnika i nepoznatih pesama *Endemi pod prašinom*. Pokrenuo i uređivao izdanja u novosadskom *Izdavaštvu Bitije*. Pet godina učestvovao u organizovanju *Novosadskog festivala knjige*. Sekretar Omladinskog odbora Matice srpske.

[Povratak na popis izlaganja](#)

Goran Maksimović

Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu

goran.maksimovic@filfak.ni.ac.rs

DJELO SIME MATAVULJA U TUMAČENJU STANKA KORAĆA

Stanko Korać je napisao jednu od najpotpunijih monografija o životu i djelu Sime Matavulja (1852–1908), a objavljena je u izdanju Srpske književne zadruge u Beogradu (1982). U našem referatu pažnja je upravo usmjerena na Koraćev istraživački pristup i način interpretacije Matavuljevog djela. Suština Koraćevog tumačenja počiva na ukrštanju žanrovskog i bibliografsko-hronološkog pristupa. Prvu i najobimniju cjelinu obuhvata tumačenje pripovjedačkog rada: od prve zbirke *Iz Crne Gore i Primorja* (1888), do posthumno objavljene knjige *Nemirne duše* (1908). Drugu cjelinu obuhvata tumačenje romana (*Uskok, Bakonja fra Brne, Deset godina u Mavritaniji*), dok je u trećoj cjelini sagledan dramski rad (*Zavjet, Na slavi*). Posebna poglavlja su posvećena putopisima, sitnim književnim spisima, kao i nedovršenoj memoarskoj knjizi *Bilješke jednog pisca*. Izrazitu istraživačku vrijednost predstavlja dodatak ove monografije u kome je izloženo „Porodično stablo Sime Matavulja”.

Goran M. Maksimović (Foča, 1963), redovni profesor za oblast Srpske književnosti (Srpska književnost 18. i 19. veka) na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Nišu. Diplomirao na Filozofskom fakultetu u Sarajevu, a magistrirao i doktorirao na Filološkom fakultetu u Beogradu. Prošao kroz sva saradnička i nastavnička zvanja na Filozofskom fakultetu u Nišu, na kome je obavljao više funkcija, a između ostalog bio je prodekan (2002–2004) i dekan Fakulteta (2010–2016). Dobitnik je više nagrada, a među njima je najvrednije priznanje orden *Viteza akademске palme* koji je dobio od predsednika vlade Republike Francuske (2014). Objavio je više od 600 tekstova u naučnim i književnim časopisima i zbornicima, priredio je za štampu više od 55 knjiga srpskih pisaca, sastavio je tri antologije i objavio 19 knjiga naučnih

monografija i rasprava. Izdajamo one koje su objavljene u posljednje tri godine: *Kritička perspektiva* (2021), *Zemaljsko i nebesno* (2022), *Gradovi srpskog realizma* (2023), *Književni svijet Branislava Nušića* (2024), *Glasovi iz prošlosti* (2024).

[Povratak na popis izlaganja](#)

Jelena Marićević Balać

Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu

jelena.maricevic@ff.uns.ac.rs

STANKO KORAĆ U „LETOPISU MATICE SRPSKE”

Letopis Matice srpske je srpski časopis u kome je štampano najviše tekstova koji se tiču Stanka Koraća, bilo da se radi o njegovim priložima ili tekstovima o njemu i njegovom radu. Takvih tekstova, ipak, nema mnogo, međutim, možda se može konstatovati da mapiraju važne tačke njegovog naučnog rada i polja delanja. Ukupno ih je sedam i mogu se podeliti u dve grupacije. Prvu bi činili kritički i esejistički prilozi, kao i svedočanstva o njegovim knjigama, životu i radu: (1) Mile Basara piše prikaz „Prva knjiga o stvaralaštvu Vladana Desnice” (oktobar 1973) o knjizi *Svijet, ljudi i realizam Vladana Desnice*; (2) Dušan Ivanić piše prilog „U spomen na Stanka Koraća” (januar 1995) povodom njegove smrti; (3) Dušan Marinković daje najopsežniji i najdragoceniji osvrt „Stanko Korać – aporija jedne naučne biografije” (jul–avgust 2005). Drugu grupu čine autorski članci Stanka Koraća, od koji se izdvaja jedan prikaz i tri eseja. Za martovski broj 1976. pisao je „Traumatično opijelo: Ivan V. Lalić: Opelo za sedam stotina iz crkve u Glini”. Tri preostala teksta objavio je devedesetih godina 20. stoleća: „Dvostruka pripadnost pisaca u višenacionalnim sredinama” (februar 1990), „Tri pjesnika” (januar–februar 1994) i „Sima Pandurović i srpska moderna” (oktobar 1995). Zapaža se da su prilozi publikovani za vreme mandata čak petorice glavnih urednika (Aleksandra Tišme, Dimitrija Vučenova, Boška Ivkova, Slavka Gordića, Ivana Negrišorca), a da su grupisani na kritičke tekstove iz sedamdesetih godina i ostale iz devedesetih, tj. pred samu Koraćevu smrt, kao i tekst iz 2005. godine. Cilj rada je da pozicionira priloge u *Letopisu Matice srpske* u odnosu na druge priloge publikovane u srpskoj periodici, odredi njihovu prirodu i potencijalni značaj u okvirima recepcije i njegovog doprinosa srpskoj nauci o književnosti. Metodološki gledano, usmerenje će ići na tragu komparativnih relacija i hermeneutičkih opservacija.

Jelena Đ. Marićević Balać rođena je 1988. godine u Kladovu. Radila je kao lektor srpskog jezika na Jagjelonskom univerzitetu u Krakovu. Zaposlena je u zvanju docenta na Odseku za srpsku književnost i jezik Filozofskog fakulteta u Novom Sadu. Doktorirala je 2016. godine (tema: *Barok u beletrističkom opusu Milorada Pavića*). U uredništvu je *Letopisa Matice srpske* i bila je predsednik Omladinskog odbora Matice srpske (2022–2024). Dobitnik je nagrada: *Borivoje Marinković* za 2014. godinu i *Dositejevo zlatno pero* za 2018. godinu. Objavila je tri stručne knjige *Legitimacija za signalizam: pulsiranje signalizma* (Projekat Rastko – Everest Media, Beograd 2016), *Tragom bisernih minduša srpske književnosti: renesansnost i baroknost srpske književnosti* (Naučno udruženje za razvoj srpskih studija, Novi Sad 2018) i *Ka osmehu Evrope: Savremeno srpsko, poljsko i češko pesništvo u komparativnom ključu* (Akademska knjiga, Novi Sad 2023), kao i pesničke knjige *Bez dlake na srcu* (Projekat Rastko – Everest Media, Beograd 2020) i *Arsenal* (Sumatra izdavaštvo, Šabac 2023).

[Povratak na popis izlaganja](#)

Dušan Marinković

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

dmarinko@ffzg.hr

OD VJETROM VIJANI DO KNJIŽEVNE HRESTOMATIJE I PREGLEDA KNJIŽEVNOG RADA SRBA U HRVATSKOJ

Autor u svom radu primarno interpretira tri publikacije u kojima je Stanko Korać sudjelovao bilo kao glavni i odgovorni urednik te pisac većeg broja priloga u njima (*Vjetrom vijani*, *Književna hrestomatija*) bilo kao pisac autorske knjige (*Pregled književnog rada Srba u Hrvatskoj*). Interpretator će opisati razvojni put književnog historičara, koji se u prvom naučnom periodu bavio proučavanjem hrvatske književnosti (od 1957/58. do 1969. godine), posebno hrvatskog romana u razdoblju hrvatske moderne i u periodu između dva svjetska rata, pisanjem eseja i prikaza književnih opusa hrvatskih autora dvadesetog vijeka itd. U drugom stvaralačkom periodu orijentira se u pravcu izučavanja djela srpskih autora u Hrvatskoj. Nastojat će ponuditi razumijevanje tako odlučne i dalekosežne promjene u njegovu naučnom interesu. Posebna pažnja pridat će se tumačenju razvoja ideje da se književni rad Srba u Hrvatskoj afirmira ne samo kao govor o autorima dvojne književno-kulturne pripadnosti nego i kao djelovanje koje, ugrađeno i u hrvatsku i u srpsku književnu tradiciju, oblikuje i svijest o sebi kao naučno neoformljene samosvijesti. Zato je njegovo kapitalno djelo *Pregled književnog rada Srba u Hrvatskoj* snažno ukazivanje već samim naslovom na aporiju žanrovskog imenovanja: to je pregled. Prvom rečenicom *Uvoda* konstatira: „Pregled književnog rada Srba u Hrvatskoj nije i ne može biti istorija književnosti...” Pitanje i nadalje ostaje otvoreno i naučno nedovoljno protumačeno.

Dušan Marinković rođen je 1949. godine u Novom Mestu (Republika Slovenija). Diplomirao je na Odsjeku za jugoslavenske jezike i književnosti i Odsjeku za filozofiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Na istoj

ustanovi magistrirao je s temom *Rano djelo Ive Andrića* i doktorirao s temom *Poetika Stankovićeve proze*. Od 1975. radi na Katedri za srpsku i crnogorsku književnost kao asistent, a potom u svim zvanjima, kad 2017. godine biva penzioniran u zvanju redovni profesor u trajnom zvanju. Objavio tri autorske knjige i brojne naučne i stručne radove u zemlji i inozemstvu. Učestvovao u radu brojnih međunarodnih naučnih simpozija i konferencija te predavao na nekoliko hrvatskih i evropskih univerziteta o srpskim, hrvatskim i crnogorskim autorima (Graz, Berlin, Ljubljana, Bern, Basel, Beč, Beograd, München, Klagenfurt, Zadar, Osijek, Zagreb i dr.). Organizirao međunarodne naučne simpozije i skupove. U procesu objavljivanja je knjiga *Nalaženja Stanka Koraća / Otpor institucionalnoj asimilaciji*.

[Povratak na popis izlaganja](#)

Suzana Marjanić

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb

suzana@ief.hr

STANKO KORAĆ O KRLEŽINIM I CESARČEVIM ROMANIMA ILI ŠTO, KAKO I KAMO S DOSTOJEVSKIM

Stanko Korać kako je sa Šimom Vučetićem objavio izbor iz socijalne i revolucionarne hrvatske književnosti (*Republika*, 11–12, 1969) te kako se pak u njegovoj knjizi *Hrvatski roman između dva rata 1914–1941* (Zagreb 1974, 1975) osjeća svojevrsna posvetna nota knjizi *Hrvatska književnost 1914–1941* iz 1960. godine Šime Vučetića, na Koraćevim zapisima/interpretacijama o Krležinim i Cesarčevim romanima promotrit ćemo njegov interpretativni intersekcionalizam marksizma, egzistencijalizma i strukturalizma, kako je zapisano u „Bilješki o piscu” u navedenoj Koraćevoj knjizi. Stanko Lasić pak navodi da Korać pripada deduktivnoj (ideološkopolitičkoj) marksističkoj shemi gdje prividno dominira analitički postupak, a glavni pravac razmišljanja ipak određuje deduktivna premisa (Lasić 1992: 429).

Pritom, zamjetno je da Krležin roman *Na rubu pameti* (1938), među ostalim, Korać povezuje s književnim svjetovima Dostojevskog, od kojega se Krleža često ograđivao, dok za Cesarčev roman *Zlatni mladić i njegove žrtve: roman o svijetu na stranputici* (1928) navodi da su Dostojevski i Cesarec daleko „u osnovnom odnosu prema svijetu koji oblikuju” (Korać 1974: 131). O Cesarcu 18. rujna 1918. u *Davnim danima* Krleža piše sljedeće: „Kornelije svakoga dana sve više prestaje biti jedno određeno lice, subjekt. Zaredio se. On ima već i tonzuru. Sprema se na svoju prvu misu. Samo je đavo u tome što ova vrsta političkog kloštra nema menaže. Tu se bogu moli iz praznih crijeva. Znači: boriti se za pobjedu gladnih – gladan. To je uzeo za svoje poslanstvo na ovome svijetu.” Navedeni će zapis, koji Krleža objavljuje tek 1956. godine (1. izdanje *Davnih dana*), Lasić prepoznati kao ključan rascjep povjerenja u revolucionarnom prijateljstvu, iako Cesarec i Krleža 1919. godine pokreću anarhistički *Plamen*. Krešimir Georgijević kontradiktorno Krleži upućuje da Dostojevski ipak nije „zatrovao” Cesarca „svojom ideologijom, a možda ga je

uputio u suprotnom pravcu – prema revolucionarno-anarhističkom činu” (1957: 87).

Suzana Marjanić, znanstvena savjetnica, radi u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu, gdje ostvaruje interese za teorije mita i rituala, kulturnu i kritičku animalistiku te izvedbene studije. Objavila je šest autorskih knjiga: *Glasovi Davnih dana: transgresije svjetova u Krležinim zapisima 1914–1921/22.* (2005), *Kronotop hrvatskoga performansa: od Travelera do danas* (2014), *Topoi hrvatskoga performansa: lokalna vizura* (2017), knjigu *Cetera animantia: od etnozoologije do zooetike* (2021), knjigu *Mitovi i re/konstrukcije: tragom Nodilove „stare vjere” Srba i Hrvata* (2022) i *Umjetnost performansa i kinizam: izvedbena linija otpora* (2022). Suurednica je deset zbornika radova: npr. zbornik radova *Ekofeminizam: između zelenih i ženskih studija* (Zagreb, Durieux, 2020) i zbornik radova *Ecofeminism on the Edge: Theory and Practice* (Emeralad, 2024) uredila je s Goranom Đurđevićem, a *Mačkozbornik: od Bastet do Catwoman* (Zagreb: Jesenski i Turk, KIC, 2022) s Rosanom Ratkovčić. Nagrade: Za knjigu *Kronotop hrvatskoga performansa: od Travelera do danas* (Bijeli val, Institut za etnologiju i folkloristiku, Školska knjiga): Godišnja nagrada Hrvatske sekcije AICA, Državna nagrada za znanost, a za knjigu *Cetera animantia: od etnozoologije do zooetike* (2022) dobitnica je Godišnje nagrade „Milovan Gavazzi” za 2022. godinu.

[Povratak na popis izlaganja](#)

Mirko Marković

Srpsko kulturno društvo „Prosvjeta”

mirko.markovic@prosvjeta.hr

STANKO KORAĆ I/U SKD „PROSVJETA”

U radu *Stanko Korać i/u SKD „Prosvjeta”* autor će izlagati svoje proučavanje Koraćevog rada u okvirima Srpskog kulturnog društva „Prosvjeta” u dugom vremenskom obuhvatu koji se može promatrati kao djelovanje u tri perioda: (1) Koraćev dolazak u „Prosvjetu” ujesen 1969. godine, kad radi kao urednik u Izdavačkom poduzeću „Prosvjeta”, kao lektor u časopisu *Prosvjeta*, a ubrzo i kao njegov urednik, kao urednik naučno-stručne publikacije *Vjetrom vijani. Spomenica Srpskog kulturnog društva „Prosvjeta”*, kao urednik naučnog časopisa *Novi ljetopis* te kao angažirani glasnogovornik Glavnog odbora Društva – dakle, od 1969. do 1971. i početka 1972. godine; (2) Korać kao dobrovoljni čuvar imovine, arhive itd. Društva nakon zabrane i prestanka rada od 1972. do 1989. godine; (3) koordinator organizacije procesa Osnivačke skupštine SKD „Prosvjeta” od jeseni 1989. do februara 1990. te njegov rad kao sekretara Društva do jeseni 1991. godine, kad zbog brojnih pritisaka i prijetnji prelazi u Beograd. U završnom dijelu teksta autor će interpretirati što se dogodilo sa Društvom nakon 1993. godine kad je izabrano novo rukovodstvo Društva. Autor smatra da je vrijedno ukazati što se sve ostvarilo u institucionalnom kontekstu za afirmaciju srpske kulturne zajednice nakon 1993, a što je višestruko povezano sa razdobljem Koraćevog djelovanja u Društvu.

Mirko Marković (1960.) diplomirao je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu na Odsjeku za povijest i na PMF-u studij geografije (1987.). Radio kao profesor u Gimnaziji i Drugoj srednjoj školi Beli Manastir predajući povijest i geografiju. Od 2004. do 2008. bio je pomoćnik ministra znanosti, obrazovanja i športa, gdje će pokrenuti i realizirati brojne projekte. Od 2008. na dužnosti je ravnatelja Uprave za nacionalne manjine u MZOS-u te od

2012. do 2018. godine radio u Vladinom uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. Od 2018. obnašao je dužnost direktora Prosvjete d.o.o. za izdavačku djelatnost, gdje je organizirao brojna izdanja udžbenika za osnovne i srednje stručne škole te gimnazije. Od 2021. godine radi kao izvršni tajnik u SKD „Prosvjeta” u Zagrebu. Sudjelovao na brojnim domaćim i inozemnim stručnim, međunarodnim konferencijama, simpozijima, okruglim stolovima itd.: Finska (Jyväskylä), Bratislava, Torino, Ženeva, Beograd, Zagreb, Sarajevo, Pula (Brijuni), Portorož, Poprad, Turin, Ohrid, Sanliurfa i dr.). Doktorand na Poslijediplomskom studiju Moderna i suvremena hrvatska povijest na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

[Povratak na popis izlaganja](#)

Aleksandar Mijatović

Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci

aleksandar.mijatovic@uniri.hr

VRIJEME, APSTRAKTNOST I PREDMET KNJIŽEVNE TEORIJE

Polazeći od ključnih studija Stanka Koraća o pripovijedanju i romanu razmotrit ću mogućnost ekspliciranja kategorije vremena u konstrukciji predmeta književne teorije. Iako se čini da su vremenski karakter i dimenzija književnog predmeta usvojeni u okviru povijesti književnosti, u izlaganju ću braniti tezu da je predmet književne teorije u osnovi vremenska konstrukcija. Koncepti kojima operira teorija već su po sebi vremenske kategorije. Navodna prostornost književnoteorijskih koncepata – ne bi li se tako podvrgnuli logičkim mjerilima – samu je epistemologiju i ontologiju književne teorije izlagalo nadopunjavanjem njezinog konteksta pojmovima kao što su kultura, ideologija, politika, identitet, i sl. To 'bogaćenje' konteksta književne teorije ujedno je dovelo do sužavanja njezine apstraktnosti i – suprotno očekivanjima – njihove neprimjenjivosti. Isticanje vremenskog karaktera književnoteorijskih koncepata ne pokazuje da su oni previše, već premalo apstraktni. Apstraktnost književnih koncepata koja proizlazi iz njihovog vremenskog karaktera uvjet je primjenjivosti književne teorije – njezine pragmatike.

Aleksandar Mijatović. Profesor teorije i povijesti književnosti na Filozofskom fakultetu u Rijeci. Znanstvene i stručne radove objavljuje kod međunarodnih i domaćih izdavača. Uz teoriju književnosti, njegovi znanstveni i predavački interesi obuhvaćaju filozofiju jezika i kulturalnu povijest. Njegove najnovije knjige su *Temporalities of Post-Yugoslav Literature: The Politics of Time* (Rowman & Littlefield, 2020) i *Reconsidering (Post-)Yugoslav Time: Towards the Temporal Turn in the Critical Study of (Post-)Yugoslav Literatures* (BRILL, 2022) te *Preobrazbe književne teorije* (HSN, 2024).

[Povratak na popis izlaganja](#)

Časlav Nikolić

Filološko-umetnički fakultet Univerziteta u Kragujevcu

caslav.nikolic@filum.kg.ac.rs

POETIKA ROMANA: UVIDI STANKA KORAĆA O SRPSKOM ROMANU IZMEĐU DVA SVETSKA RATA

Knjiga *Srpski roman između dva rata* (1918–1941) Stanka Koraća objavljena je 1982. godine i predstavlja monumentalni istorijsko-kritički pogled u sadržaj, poetičke karakteristike i promene srpske književnosti u rasponu nešto dužem od dve decenije. Knjiga je podeljena na prvi i drugi deo, u kojima se nalazi oko 120 tekstova o romanima objavljenim između završetka Prvog i početka Drugog svetskog rata. U prvom delu – koji je profilisan podnaslovom „Moderni i tradicionalni tokovi” i u kome je Korać želeo da predstavi „glavni fond srpskog međuratnog romana” – nalazi se 31 rad, od kojih je najviše tekstova o romanima Miloša Crnjanskog (Korać je tumačio četiri romana Crnjanskog – *Dnevnik o Čarnojeviću*, *Seobe*, *Suzni krokodil* i *Kap španske krvi*) i o romanima Rastka Petrovića (prikazani su romani *Burleska gospodina Peruna Boga Groma*, *Sa silama nemerljivim* i *Dan šesti*). Prvi roman o kome je Korać u ovom delu govorio je *Đakon Bogorodičine crkve* Isidore Sekulić, objavljen 1919. godine, a poslednji *Na veliko i na malo* Bogdana Čiplića, iz 1940. godine. U drugom delu knjige – koji nema poetički predznak u vidu podnaslova – nalazi se 90 radova. Prvi je tekst o romanu *Pre sreće* Milice Janković, objavljenom 1918. godine, a poslednji o romanu *Tamnice* Miloja Čiplića i Ljubiše Jocića, objavljenom 1941. godine. Posredi su romani koji „estetski ne dosežu nivo dobrih romana, strukturalno i tehnički su tradicionalni, ne donose neke nove poglede na čovjeka i svijet oko njega, nemaju življih, izuzetnijih i reljefnijih slika, ali neki od njih imaju pojedine fragmente, prizore, slike, koje su vrlo zanimljive” (Korać 1982: 581). U Koraćevoj knjizi nalaze se i tekstovi „Nekoliko principa poetike romana” (na početku knjige) i „Zaključci” (na kraju knjige), u kojima se izlažu, u prvom, opšta poetika romana i, u drugom, književnoistorijski pogled na srpski roman između dva svetska rata. Prepoznajući knjigu *Srpski roman između dva rata* (1918–1941) Stanka Koraća pre svega kao koncept moguće istoriju

romanesknog žanra u srpskoj književnosti koji daje dobar uvid u tokove književnih promena u prvoj polovini 20. veka, ali i kao primer jedne na pozicijama formalizma i strukturalizma utemeljene metodologije tumačenja romana, u istraživanju ćemo pokušati da prikazemo kako je Korać video srpski međuratni roman i kako je mislio o romanu uopšte.

Časlav Nikolić je rođen 1983. godine u Peći. Osnovne studije srpskog jezika i književnosti upisao je i završio 2006. godine na Filološko-umetničkom fakultetu Univerziteta u Kragujevcu. Doktorsku disertaciju *Politički i ideološki horizont u romanima, esejima i novinskim člancima Miloša Crnjanskog* odbranio je 2011. godine na Filološko-umetničkom fakultetu u Kragujevcu. Zaposlen je na Filološko-umetničkom fakultetu u Kragujevcu, kao redovni profesor na Katedri za srpsku književnost. Autor je naučnih monografija *Biografija Pera Slijepčevića* (2013) i *Knjiga o Londonu* (2022). Uredio je kritičko izdanje *Politički članci 1919–1939 Miloša Crnjanskog* (2017). U procesu je uređivanja reprinted zbirke pesama *Pesme iz dnevnika zarobljenika 60 211* Milana Dedinca (sa dr Svetlanom Rajičić Perić i Vladimirom Perićem). Sa kolegom doc. dr Đorđem Radovanovićem priprema i tematski zbornik naučnih radova *Zvezde: književna, jezička, umetnička i kulturna astropoetika*.

[Povratak na popis izlaganja](#)

Luka Ostojić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

lostojic@m.ffzg.hr

UTJECAJ ŠKOLSKE LEKTIRE U HRVATSKOJ NA PERCEPCIJU SRPSKE KNJIŽEVNOSTI

Veza između općeg obrazovanja i nacionalizma u Europi postoji od samih početaka nacionalnih država (Hobsbawm 2014), a posebnu ulogu u tome nosi poučavanje književnosti koje istovremeno promovira nacionalni kanon i upućuje na njegove veze s drugim kulturama (Kozak 2011). Obrazovni sistem SFR Jugoslavije je na temelju načela o bratstvu i jedinstvu koncipirao poučavanje književnosti tako da su na popisu naslova bili zastupljeni književni klasici svih nacija i narodnosti Jugoslavije. Raspadom države i uspostavom Republike Hrvatske iz lektire su početkom 1990-ih uklonjeni naslovi srpskih autora, kao i uvidi o srpsko-hrvatskim kulturnim vezama, dok je fokus primarno prebačen na hrvatski nacionalni kanon i na kulturne veze sa zemljama van Jugoslavije (Ostojić 2023). Cilj ovog izlaganja je ukazati na dugoročni učinak takvog pristupa lektiri na percepciju hrvatskih čitatelja o srpskoj književnosti i kulturi.

Izlaganje se metodološki temelji na kvalitativnom istraživanju hrvatske neprofesionalne čitateljske populacije u sklopu HRZZ-ova projekta „Pamćenje (o) književnosti u svakodnevici“. U sklopu istraživanja održani su polustrukturirani intervjui s 1005 sudionika iz cijele Hrvatske. Sudionici su govorili o književnim naslovima koje su sami odabrali i odgovarali su na nekoliko općih pitanja (Škopljanac et al. 2024). U ovom izlaganju usporedit ćemo iskaze sudionika koji su se školovali u Jugoslaviji i onih koji su se obrazovali u Republici Hrvatskoj. Vidjet ćemo kako doživljavaju srpsku klasičnu i suvremenu književnost te uočavaju li poveznice između srpskih i hrvatskih kultura. Naposljetku ćemo razmotriti poveznice između njihova doživljaja i iskustva školovanja.

Literatura:

Hobsbawm, Eric John (2014) „Mass-Producing Traditions: Europe, 1870–1914”. U: Hobsbawm, Eric John i Ranger, Terence (ur.), *The Invention of Tradition*. Cambridge: Cambridge University Press.

Kozak, Krištof Jacek (2011) „Politika književnosti i međukulturalnost”, *Sarajevske Sveske*, 32/33, 151–163.

Ostojić, Luka (2023) „Politika nastave književnosti na prijelazu iz SFR Jugoslavije u Republiku Hrvatsku”, *Metodički ogledi*, 29/2, 101–125.

Škopljanac, Lovro; Rončević, Velna; Ostojić, Luka (2024), „PoKUS”, *Zenodo*, URL: <https://zenodo.org/records/10785517> [9.7.2024.]

Luka Ostojić rođen je 1987. godine u Šibeniku. Završio je preddiplomski i diplomski studij sociologije i komparativne književnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Radio je kao pisac, novinar, medijski i književni urednik, filmski i književni kritičar, voditelj kulturnih programa i pedagog. Autor dvije prozne knjige, urednik (samostalno ili u paru) pet knjiga beletristike i publicistike. Trenutno pohađa Poslijediplomski doktorski studij znanosti o književnosti, teatrologije i dramatologije, filmologije, muzikologije i studija kulture. Član je istraživačke grupe na projektu „Pamćenje (o) književnosti u svakodnevi” koji se odvija na Odsjeku za komparativnu književnost, uz podršku Hrvatske zaklade za znanost. U znanstvenom radu bavi se proučavanjem utjecaja školske lektire na čitatelje u Republici Hrvatskoj. Samostalno je objavio dva znanstvena rada, a u suradnji s projektnim kolegama bazu podataka o čitateljskom pamćenju. Sudjelovao na raznim konferencijama kao izlagač ili suorganizator.

[Povratak na popis izlaganja](#)

Aleksandra Paunović

Institut za književnost i umetnost, Beograd

ale.paunovic@gmail.com

KNJIŽEVNA ISTORIJA I/ILI KNJIŽEVNA SAVREMENOST KOD ZNAKA PITANJA: O JUŽNIM GRANICAMA SRPSKE KNJIŽEVNOSTI

Razmatrajući fenomen dvostruke pripadnosti pisaca, ponajpre srpskih autora u Hrvatskoj (društveno istorijskoj zajednici i/ili jeziku), Stanko Korać napominje da je ključno pitanje kakva je *slika* kulturne baštine srpskog naroda u Hrvatskoj, koliko je samostalna, a koliko isprepletena sa hrvatskom kulturnom baštinom. Treba, dakle opisati mimo društveno-političke uskogrudosti i nestručne površnosti *sliku*, hermeneutički složaj linija tematskog prostora de/centriranih rubnih književnosti, njihovu kulturnoistorijsku misao u dinamici diskurzivnih prožimanja dveju nacionalnih književnosti. No, kako je književnoistorijski govor o piscima na granici istovremeno i sâm govor pomenosti od središta, u referatu na temelju metodološko-interpretativnog rada S. Koraća, otvorićemo pitanje srpsko-makedonskih književnih veza kao pitanje dis/kontinuiteta, re/teritorijalizacije književnoistorijskog mišljenja srpske književnosti. Počevši od konfiguracije toposa Stare Srbije, Makedonije u delima srpskih pisaca 20. veka (B. Nušić, R. Drainac, S. Krakov, R. Petrović, I. Andrić), preko književnog opusa srpskih pisaca u Makedoniji (K. Abrašević, A. Krstić), ali i makedonskih na tlu Srbije (M. Madžunkov, B. Đuzel), promišlja se o diskurzivnim obrisima ne/moguće dvojedne književnoistorijske sfere, oblikovane diglosivnošću, bilingvizmom i dvadesetovekovnim procesima istorijsko-političke preraspodele. Najzad, kako ostaje opravdano pitanje koliko je štete, a koliko koristi književne istorije za život (književnosti), na primeru stvaralaštva M. Pavića (*Unutrašnja strana vetra*, „Večera u krčmi *Kod znaka pitanja*“) analiziraćemo elemente poetike *književnoistoriografske svesti*, arheologije srpsko-makedonske t(r)opologije koja nas iznova vraća pitanjima porekla i prepočinjanja u pismu, međusobnom slovesnom dodiru.

Aleksandra V. Paunović rođena je 4. 1. 1990. godine u Leskovcu. Osnovne i master akademske studije završila je na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu na Grupi srpska književnost i jezik sa komparatistikom. Doktorske studije završava takođe pri matičnom fakultetu sa doktorskom tezom *Hermeneutika i oblikovanje duše u lirskim diskursima Ive Andrića* pod mentorstvom prof. dr A. Jerkova. Zaposlena je kao istraživač saradnik na Institutu za književnost i umetnost u Beogradu.

Oblasti interesovanja: komparativno i hermeneutičko izučavanje srpske književnosti 20. veka (posebno stvaralaštvo Ive Andrića), filozofija književnosti, teorija književnosti, književna kritika (izazovi postkritičkog mišljenja, posebno u domenu savremenog pesništva), južnoslovenska komparatistika, tekstologija novije srpske književnosti.

[Povratak na popis izlaganja](#)

Danko Plevnik

Karlovac

danko.plevnik@ka.t-com.hr

STVARALAČKI PRINOS STANKA KORAĆA KARLOVAČKOM SVJETLU

Stanko Korać spada među obnovitelje Matice hrvatske u Karlovcu i pokretače glasila *Svjetlo* u kojem je pokazao pripadnost hrvatskoj i srpskoj nacionalnoj paradigmi u multinacionalnom prostoru Hrvatske jer je svojim radovima, kontinuiranim praćenjem i dubokim razumijevanjem hrvatske književnosti jasno očitovao svoju interkulturalnost i bikulturalnost. Od 1965. do 1968. objavio je u prilogu *Karlovačkog tjednika* osam znanstvenih i kritičkih radova o hrvatskim piscima: Hinku Davili, Ivanu Mažuraniću, Milanu Kovačeviću, Grguru Karlovčanu i Ulderiku Donadiniju, bosanskom piscu Hasanu Kikiću i dva teksta od iznimne književnoteorijske važnosti „Nužnost i realnost književno-historijske periodizacije” i „Tipologiju tematike hrvatskog romana između dva rata”, čime se istaknuo kao najcjeljeniji autor. Neke tekstove je prvi puta publicirao upravo u *Svjetlu*, koje je bilo vježbalište njegovih književnih promišljanja, a njih je nakon nekoliko godina uvrstio u jedno od svojih nazrelijih djela *Hrvatski roman između dva rata*. Iz ovih nekoliko opaski vidljiva je Koraćeva enciklopedijska književno-znanstvena obrazovanost i vrlo široki tematski interes, što se ogledalo u konciznom pojmovnom vokabularu i detaljnom uvidu u autorske zamisli te sustavnom i komparativističkom poznavanju problematike svjetske književnosti. Premda *Hrvatski biografski leksikon* njegov čitav opus i pristup hrvatskoj romanesknoj prozi do 1972. redukcioniistički ostavlja na „tradicionalističkoj tematsko-ideološkoj razini”, to nije bila osnova njegove književno-znanstvene metodologije, što dokazuju tekstovi u *Svjetlu*. U svojim tekstovima prije svega analizira stil kroz koji evaluira književne vrijednosti autora i djela. Svako književno djelo povijesno i komparativno situira u interakciji hrvatske i stranih književnosti a u prosudbama se čvrsto drži estetskih načela i kategorijalne postojanosti.

Danko Plevnik, rođen 1951. u Karlovcu. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirao je Jugoslavenske jezike i književnost i Filozofiju (1976.), a na Sveučilištu u Zagrebu postao prvi doktor informacijskih znanosti u Hrvatskoj (1986.). Autor je knjige polemika *Njihov obračun sa mnom* (2000), književnih kritika *Iza konteksta* (2020) i memoara *Onaj što piše: kronika moga vremena* (2017). Tvorac je pojma legologija ili znanosti o čitanju o čemu je napisao tri knjige: *Fortuna čitanja* (2006), *Tko je vaš najbolji čitalac?* (2010) i *Tolle lege: za slobodu čitanja* (2012).

[Povratak na popis izlaganja](#)

Goran Radonjić

Filološki fakultet Univerziteta Crne Gore

gmradonjic@yahoo.com

DVA TUMAČENJA ŽENSKIH LIKOVA KOD IVA ANDRIĆA: STANKO KORAĆ I DRAGAN STOJANOVIĆ

U radu se upoređuju dva pristupa prozi Iva Andrića koji se fokusiraju na ženske likove, a na osnovu tekstova dva autora. Jedan je Stanko Korać, sa tekstom „Žena u Andrićevim pripovijetkama” iz 1977. godine, a drugi je Dragan Stojanović, sa tekstovima objavljenim 2003. godine u knjizi *Lepa bića Ive Andrića*. Upoređenje treba da pokaže koje elemente književnog teksta dvojica tumača izdvajaju, u kom kontekstu ih tumače i do kojih zaključaka dolaze o karakterizaciji i funkciji Andrićevih ženskih likova, o muškim likovima koji na njih reaguju, o Andrićevoj prozi, kao i o pripovjedačkoj umjetnosti. Ti se pristupi razmatraju u vezi sa različitim književnoteorijskim orijentacijama, prije svih naratološkom i psihološkom.

Goran Radonjić. Diplomirao na Odsjeku za srpskohrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta u Nikšiću. Magistrirao i doktorirao na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Boravio jednu školsku godinu na usavršavanju na Univerzitetu u Tenesiju, SAD. Radi kao docent na Studijskom programu za srpski jezik i južnoslovenske književnosti na Filološkom fakultetu Univerziteta Crne Gore, a predaje i na Filozofskom fakultetu i na Fakultetu dramskih umjetnosti.

Knjige: *Vijenac pripovjedaka: granični žanr u srpskoj književnosti pedesetih do sedamdesetih godina XX vijeka*, 2003; *Fikcija, metafikcija, nefikcija: modeli pripovijedanja u srpskom i američkom romanu šezdesetih i sedamdesetih godina XX vijeka*, 2016. Objavljuje radove iz teorije književnosti, srpske i svjetske književnosti i filma.

[Povratak na popis izlaganja](#)

Sanja Roić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

sanja.roic@gmail.com

STANKO KORAĆ KRITIČAR I UREDNIK OPUSA VLADANA DESNICE

Uredivši prvo izdanje Desničinih Sabranih djela između 1974. i 1975. godine u izdanju zagrebačke Prosvjete, Stanko Korać je pomno i studiozno pristupio piščevu opusu. U radu namjeravam kritički preispitati i vrednovati metodologiju njegova uredničkog rada i kritičarskog pristupa i komparativno ih usporediti s recentnijim kritičkim pristupima opusu Vladana Desnice.

Sanja Roić (1953) diplomirala je, magistrirala i doktorirala na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je do 2018. predavala talijansku književnost i kulturu, a sada je suradnica fakultetskog Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije. Proučava interkulturalna i imagološka hrvatsko-talijanska prožimanja, migrantsku književnost, odnos književnosti i znanosti, književnost za djecu i mlade. Objavila je oko tristo radova u časopisima i zbornicima, uredila monografije i zbornike i objavila monografije o temama iz talijanske književnosti i kulture. Vodila je znanstveno-istraživačke projekte i usavršavala se na više evropskih sveučilišta. Na Freie Universität u Berlinu predavala je kao stipendistica zaklade Alexander von Humboldt. Sudjelovala je na znanstvenim kongresima u evropskim zemljama, Sjedinjenim Državama (Princeton i Philadelphia) i Indiji (Delhi). U Italiji su joj dodijeljena priznanja za promociju talijanske kulture.

[Povratak na popis izlaganja](#)

Sanja Šakić

Srpsko narodno vijeće, Zagreb

sanjasakic1986@gmail.com

1605 MILANKOVITCH. TUMAČENJE ZVJEZDANOG NEBA U ROMANU *KROZ VASIONU I VEKOVE MILUTINA MILANKOVIĆA*

Polazeći od medijacijske uloge koju protagonist znanstvenofantastičnog romana *Kroz vasionu i vekove* (1928) Milutina Milankovića dodjeljuje književnosti, rad istražuje odnos kozmičkog i ljudskog vremena u romanu. Prvi dio rada analizira temu putovanja kroz vrijeme dovodeći u vezu epistolarnu formu romana (gdje je adresat povezan s prošlošću adresanta) s putovanjem kroz svemir (gdje promatrač vidi samo prošlost nebeskih tijela). Drugi dio analizira nsvakidašnja iskustva vremenskog putnika koji se kreće u vremenu kroz nedavnu povijest, upoznavajući čitatelja s razvojem astronomije i znanosti od Babilona do 20. stoljeća, te kroz duboku prošlost svemira, upoznavajući ga s neumitnim krajem svijeta koji poznaje. Treći dio predlaže tumačenje prema kojem protagonist trenutak krize u empirijskoj sadašnjosti (starenje i propadanje obiteljskog doma u Dalju) nadomješta zamišljenim alternativama u kojima neizmjernost i nemilosrdnost svemira ne izaziva tjeskobu i egzistencijalni strah, nego nudi svojevrsnu utjehu, besmrtnost i – budućnost. U posljednjem dijelu rada priložen je kratki osvrt na recepciju znanstvenog i književnog djela Milutina Milankovića u Hrvatskoj.

Sanja Šakić voditeljica je Odjela za obrazovanje u Srpskom narodnom vijeću. Doktorirala je 2022. na temi *Povijest u metafikciji – konfiguracija vremena u prozi Davida Albaharija* na Poslijediplomskom studiju književnosti, izvedbenih umjetnosti, filma i kulture na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Sudjelovala je na više znanstvenih projekata koji se bave južnoslavenskim književnostima i jezicima, autorica je dvadesetak znanstvenih i stručnih radova te je uredila dva znanstvena zbornika. Predmet njezina znanstvenog interesa su povijest i teorija književnosti te srpsko-hrvatski književni i kulturni odnosi.

[Povratak na popis izlaganja](#)

Svetlana Šeatović

Institut za književnost i umetnost, Beograd

svetlana.seatovic@gmail.com

GLASOVI SLAVONSKIH ŠUMA U PROZI DRAGE KEKANOVIĆA

U radu će biti analizirane pripovetke Drage Kekanovića u kojima dominira prostor slavonskih šuma, metafizički i realni prostor koji postaje deo fikcije. Slavonske šume u pripovetkama *U lovu na zeca* i drugima Kekanović unosi zvukove ptica, šumove slavonskih hrastovih i bukovih šuma anticipirajući staze pripovedačkog subjekta kao zrelog čoveka i prelamajući kroz njegovu svest sećanja na rodni prostor. Analizom pripovedaka Drage Kekanovića pokušaćemo da ukažemo na metafiziku rodnog prostora kao prostora sećanja i zavičajne tematike koja postaje opet moderna u današnjem vremenu u kome se gubi integritet prostora i mesto čoveka u megalopolisima. Posebni podsticaj biće nam i teorijska studija Josipa Užarevića *Mobiusova vrpca* i studije Jana i Adeladie Asman posvećene kulturi sećanja. Proza Drage Kekanovića, a posebno pripovetke sa lovačkom tematikom, donose dirljive susrete detinjstva i kasnog doba koji će u radu biti analizirani i kao simboli poput kolačića madlene Marsela Prusta sa nizom asocijacija.

Svetlana Šeatović (1975) je naučni savetnik na Institutu za književnost i umetnost u Beogradu. Diplomirala je 1998. godine na Filološkom fakultetu u Beogradu srpsku književnost i jezik sa opštom književnošću, magistrirala 2002. i doktorirala 2010. Postdoktorsko usavršavanje iz oblasti tekstologije 2011/2012. na univerzitetima u Italiji (Verona, Pavia, Torino, Pisa). Predavala teoriju književnosti i srpsku književnost na Učiteljskom fakultetu u Beogradu na osnovnim studijama (2007–2018). Na inostranim univerzitetima predavala po pozivu i kao visiting profesor (Torino, Peskara, Napulj). Rukovodila naučnim projektom *Smena poetskih paradigmi u srpskoj književnosti u evropskom kontekstu* (2016–2019). Član brojnih domaćih

(Promis, Fond za nauku 2020–2022), bilateralnih, međunarodnih projekata iz oblasti slavistike od 1999. Rukovodilac Odeljenja za poetiku moderne srpske književnosti u IKUM (2020–). Upravnica Zadužbine „Desanka Maksimović” (2019–). Autor preko 150 naučnih radova na srpskom, engleskom, italijanskom, urednik niza međunarodnih (7) i nacionalnih zbornika (12) i autor više knjiga: *Tradicija i inovacija* (2004), *Deo kao celina & celina kao deo* (2012), *Epizacija moderne lirike* (2014), *U zaleđu Sredozemlja. Mediteran u modernoj srpskoj književnosti* (2019), *Andrić i Jadran* (2020).

[Povratak na popis izlaganja](#)

Gojko Tešić

Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu

gmitles@ff.uns.ac.rs

O HRVATSKOM I SRPSKOM ROMANU IZMEĐU DVA SVETSKA RATA: DVE SINTEZE STANKA KORAĆA

Stanko Korać je najznačajniji i najvredniji književni historičar srpske književnosti u Hrvatskoj, ali je važan i uzoran i u najširem kontekstu srpske književnosti. Preciznije rečeno, ostvario je pionirske projekte i za hrvatsku i za srpsku književnost (pre svega za istoriju i hrvatskog i srpskog modernog romana): autor je kapitalnih sinteza *Hrvatski roman u razdoblju moderne* (odbranjena je kao doktorska disertacija pod mentorstvom prof. dr Ive Frangeša 1961. godine, objavljena je kao posebno izdanje u *Radovima JAZU* u 333. knjizi, ali pod naslovom *Dvadeset godina hrvatskog romana 1895–1914*, Zagreb, 1963); potom sledi *Hrvatski roman između dva rata* (takođe objavljena u *Radovima JAZU* u 362. knjizi 1972. godine, a kao posebno autorsko izdanje u izdavačkoj kući „August Cesarec” 1974. i 1975. godine. Deset godina kasnije Korać je učinio pionirski poduhvat knjigom *Srpski roman između dva rata 1918–1941* (Beograd, Nolit, 1982) te se tako upisao u modernu srpsku književnu historiografiju kao prvi autor sinteze o sjajnom razdoblju srpske romaneskne moderne tradicije. I, napokon, Stanko Korać je i autor prvog književnoistorijskog *Pregleda književnog rada Srba u Hrvatskoj* (Zagreb, Prosvjeta 1987). Nažalost, mora se ukazati i na činjenicu da ovi kapitalni Koraćevi projekti nisu imali nekog značajnijeg odjeka u kritičkoj javnosti – a svakako su to zasluživali.

Osnovna ideja ovog rada biće usmerena na međuratni hrvatski i srpski roman – na autorove dosege u interpretaciji modernosti romaneskne produkcije, ali i na izvesne nedoumice koje su uočljive u navedenim sintezama. Korać prevashodnu pažnju posvećuje fenomenu tzv. modernog romana ne samo u nacionalnim kontekstima – već ih sagledava u tradiciji evropske književnosti. Istovremeno, sinteze o hrvatskom i srpskom romanu između 1918. i 1941. godine čitaćemo i u komparativnom kontekstu kako

bismo ukazali na nesporne sličnosti, ali i razlike. Svakako namjera nam je da istaknemo izuzetnost i pionirske poduhvate u kontekstu hrvatske i srpske književne historiografije, a posebno na mesto koje je od posebnog značaja u proučavanju srpske književnosti u Hrvatskoj.

Gojko Tešić, historičar književnosti, književni kritičar, antologičar, urednik i univerzitetski profesor u penziji (Filozofski fakultet u Novom Sadu). Završio je studije jugoslovenske i opšte književnosti i magistrirao na Filološkom fakultetu u Beogradu, doktorirao 2004. na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Bavi se književnoistorijskim radom, s naročitim težištem na srpskoj književnosti između dva svetska rata. Objavljene knjige: *Srpska avangarda u polemičkom kontekstu* (1991), *Antologija srpske avangardne pripovetke* (1991), *Antologija srpskog avangardnog pesništva* (1993), *Avangardni pisci kao kritičari* (1994), *Otkrovenje srpske avangarde* (2002), *Srpska književna avangarda (1902–1934)*, *Književnoistorijski kontekst* (2009) i druge.

[Povratak na popis izlaganja](#)

Iva Tešić

Institut za književnost i umetnost, Beograd

megalofroneo@gmail.com

JOSIP BOGNER – KOMPARATIVNO VIĐENJE RAZVOJNIH TOKOVA HRVATSKE I SRPSKE KNJIŽEVNOSTI OD MODERNE DO NADREALIZMA

Književni kritičar i esejista Josip Bogner (1906–1936) odbranio je 1929. godine doktorsku disertaciju pod naslovom *Pokreti i struje u hrvatskoj i srpskoj književnosti od moderne do nadrealizma*, u kojoj je pružio komparativni prikaz razvoja hrvatske i srpske književnosti u naznačenom razdoblju. U radu ćemo ukazati na specifičnosti Bognerovog uporednog pristupa, koji ne samo da osvetljava dodirne tačke i nepodudaranja, već skreće pažnju i na važnost različitih konteksta u kojima se odigrava modernizacija ovih dveju literatura.

Iva Tešić zaposlena je u Institutu za književnost i umetnost u Beogradu, na odeljenju Uporedna istraživanja srpske književnosti. Bavi se komparativnim proučavanjem hrvatske i srpske književnosti. Objavila je monografije *Identitet, rat, egzistencija* (Beograd, 2014) i *Sličnosti, razlike, isključivosti* (Zagreb, 2024).

[Povratak na popis izlaganja](#)

Branko Tošović

Institut für Slawistik, Karl-Franzens-Universität Graz

branko.tosovic@uni-graz.at

KORAĆEV(SKI) ANDRIĆ

Prošlo je pola stoljeća od pojave monografije Stanka Koraća *Andrićevi romani ili svijet bez boga* (Zagreb: Prosvjeta, 1970, 266 s.). Ako se naslonimo na Iva Andrića koji je rekao da je značajna samo ona kritika koja dolazi pedeset godina nakon autorove smrti, možemo konstatovati da je naše vrijeme pravi trenutak da se kritički ocijeni Koraćevo tumačenje književnog djela, njegove poetike i Andrićevih triju romana: *Na Drini ćuprija*, *Travnička hronika* i *Gospođica* (objavljenih iste godine – 1945). Navedena monografija ima jednu posebnu vrijednost: napisana je za života Iva Andrića (1970, pet godina prije njegove smrti), što je predstavljalo veliku odgovornost pa i smjelost, pogotovo da se u naslov izvuče nešto što se niko do tada (a možda ni kasnije) nije usudio da uradi i što je kod samog Andrića moglo da izazove vrćenje glavom: da su navedena djela svijet bez boga. Vrijeme koje je uslijedilo nakon izlaska Koraćeve monografije (1970–2024) donijelo je ne malo istraživanja tih triju romana. Samo u okviru projekta „Ivo Andrić u evropskom kontekstu” (Grac 2007–) oni su dobili tri posebna zbornika (*Andrićeva ćuprija*, 2013, *Andrićeva Hronika*, 2014, *Andrićeva Gospođica*, 2017). O navedenim djelima izašle su u „postkoraćevskom” periodu (a) odvojene monografije ili zbornici: *Andrićeva ćuprija* – Mira Miljanić (priređivač, 1982), Zoran Hamović (1990), Tihomir Brajović (2009), Jovan Delić (2011), *Travnička hronika* – Milosav Popadić (odg. ur., 1980), (b) monografije u kojima se tumače sva tri romana: Radovan Vučković (1974), Ivo Tartalja (1979, 1991), Miloslav Šutić (2007), Žaneta Đukić Perišić (2012) i dr. U valorizovanju Koraćeve studije važno je uzeti u obzir i ono što su u „predkoraćevskom” periodu (do 1970) pisali o navedena tri romana drugi istraživači (Milan Bogdanović, Petar Džadžić, Midhat Šamić, Miloš Bandić i dr.).

U kontekstu Andrićeve kritičke/kritičarske distance od pedeset godina potrebno je utvrditi (1) kakve je Stanko Korać unio novine u andrićologiju i

uopšte metapoetiku, (2) koliko su istraživači u „postkoračevskom” periodu potvrdili ili demantovali njegove ideje, stavove, zaključke.

U referatu su za analizu izabrana samo ona pitanja koja imaju šire značenje za tumačenje poetike romana Iva Andrića, srpske poetike i teorije poetike, a to su: shvatanje i tumačenje umjetnosti, odnos istorijske i umjetničke istine, teorija romana (filozofski temelji, slojevitost strukture, roman toka svijesti), teorija pripovijedanja, tipovi pripovjedača/pričaoca, mjesto istorije i legende, izbor i slikanje likova, tumačenje istorije, fenomen naivne svijesti, kolektivno i individualno, naturalističko opisivanje, pripovijedanje u kontekstu modernih psiholoških i filozofskih teorija, umjetnički postupak (pokazivati, a ne govoriti), tipologija junaka, struktura dijaloga, fenomen tišine i ćutanja, naslanjanje na druge pisce (Kafku, Dostojevskog, Tolstoja i dr.).

Branko Tošović. Rođen 1949. u Vihovićima kod Sarajeva. Autor oko 700 naučnih i stručnih radova, od toga 30 monografija i 46 zbornika. Rukovodilac međunarodnog naučnoistraživačkog projekta „Andrić-Initiative: Ivo Andrić u evropskom kontekstu” (Grac, 2007–), u okviru koga je održano 15 simpozijuma i publikovano 820 radova, među njima 14 monografija. Pokrenuo i realizovao 2008. ideju da se u Gracu ispred kuće u kojoj je stanovao Ivo Andrić otkrije spomen-ploča, a ispred zgrade Instituta za slavistiku, gde je pisac studirao i doktorirao, postavi njegova bista. Imao velik broj gostujućih predavanja i nastupa na međunarodnim skupovima. Radove publikovao u svim slovenskim zemljama, u Austriji, Estoniji, Japanu, Mađarskoj, Nemačkoj i Rumuniji na engleskom, makedonskom, nemačkom, ruskom, srpskom i slovenačkom jeziku. Zasnovao online Gralis-korpus. Rukovodilac projekta „Lirski, satirički i humoristički svet Branka Ćopića” (Grac, 2010–) u okviru koga je održano devet simpozijuma i objavljeno isto toliko zbornika. Napisao četiri studije o savremenoj poetici i književnoj stilistici: srpskoj (Tošović 2022a), bosanskohercegovačkoj (Tošović 2022b), slovenačkoj (Tošović 2022c) i južnoslovenskoj (Тошович 2022d). Autor je šest monografija iz stilistike, među kojima i knjige *Funkcionalni stilovi* (1988, 2002). Prošle godine objavio monografiju *Andrićeve kripoetika*, a ove na

ruskom knjigu *Lingvistika, stilistika i poetika virtuelnosti*. Upravo predao u štampu kolektivnu monografiju u njegovoj redakciji *Suvremena južnoslovenska metastilistika i metapoetika*.

[Povratak na popis izlaganja](#)

PRIPREMA RADOVA ZA ZBORNİK

Upute za autore

Format dokumenta: *.doc(x).

Opseg rada: do 16 kartica teksta (najviše 30 000 znakova s prazninama) uključujući fusnote, sažetke i popis literature

Jezik rada: južnoslavenski jezici i engleski jezik

Font u tijelu teksta: Times New Roman (latinica/cirilica), 12 pt, prored 1,5

Font u fusnotama i dužim citatima: 10 pt, prored 1

Rad treba sadržavati sljedeće stavke:

- podaci o autoru (ime i prezime, ustanova i e-adresa) navode se jedni ispod drugih u zaglavlju članka u lijevom gornjem kutu (font 12 pt)
- ispod zaglavlja treba priložiti naslov (font 12 pt, verzal, bold, centrirano)
- ispod naslova treba priložiti sažetak i 4–6 ključnih riječi na jeziku rada (font 10 pt, prored 1)
- poglavlja trebaju biti naslovljena (font 12 pt, bold, lijeva pozicija) i numerirana (npr. **1. Naslov poglavlja**), kao i potpoglavlja (font 12 pt, bez bolda, lijeva pozicija) (npr. 1.1. Naslov potpoglavlja)
- odlomci se razdvajaju automatskim proredom
- citati se označavaju navodnim znacima „...” ako su kraći od tri retka, a ako su duži, izdvajaju se kao zaseban odlomak s veličinom fonta 10 pt, prored 1
- citirani izvori navode se u tijelu teksta, a ne u fusnotama:
  - jedan autor: (Karabalić 2010: 139)
  - dva autora: (Silić i Pranjković 2005: 97–99)
  - tri autora: (Vukušić, Zoričić i Grasselli-Vukušić 2007)
  - više od tri autora: (Birtić i dr. 2012: 297)
- tablice, slike i grafovi trebaju biti označeni brojem i podnaslovom, font 10, bold (npr. **Slika 1.** Fotografija Stanka Koraća)

- nakon zaključnog poglavlja slijedi popis literature i korištenih izvora (vidjeti upute za navođenje bibliografije)
- nakon popisa potrebno je priložiti naslov i sažetak na engleskom jeziku (ako je rad napisan na južnoslavenskom jeziku) odnosno na hrvatskom (ako je rad napisan na engleskom jeziku)

Upute za navođenje bibliografije:

<http://pravopis.hr/pravilo/bibliografske-jedinice/87/>

Rukopis članka recenzirat će dva recenzenta, a recenzija je obostrano anonimna.

Adresa za slanje rukopisa: simpozij.stankokorac@gmail.com

Rok za slanje rukopisa: 1. veljače 2025.